

מאות הרבה ועבירות מועטים. וכאשר העולם השפל הזה. רואה ומתבונן במעשיהם להטיב להם על המלצה. ולהעניש על העבירות. ורואים כי המון מזלם רבו למעלה ממכסת כחם המוגבל להם מאת הבורא אין יכולים ליתן להם שכר טוב. כי משפט כזה. יוצא להשופטים הגבוהים מהשופטים אשר בעולם השפל הזה. אך על העבירות המועטים יש להם כח להעניש. לכן עם ישראל מורדפים בעוה"ז. על מיעוט העבירות שעשו. אך אם יביטו השופטים אשר בעולם השפל הזה. על מעשה העמלקים. כי הרבו לפשוע מספר עולם יותר מזה ממלחם. אין יכולים להענישם בזה מאומה. אך המשפט יוצא להשופטים הגבוהים בעולם הגבוה היא העוה"ז. אז ישפטו אותם על מעשיהם הרעים ובהבליטם אל מיעוט מזלם אשר עשו. כי הוא מספר קטן. ועוד יכתבם. אשר בזה ממלחם לשפוט אותם. המה משרים ישפטו להטיב להם שכר מזלם בעוה"ז. לכן בוגדים שמו ועשמו גם גברו חיל. רק אז כאשר אתגלי. בתקפת ובגבורתא בעת הזאת. ישרם גמוליא לסנאי ונגותא הוא זור הרשעה שנתמללה מתורכנה של ירושלים היושבת על "איי היס" שתי. נגותא דיטא וגם אז ישלם:

צדקתא רעם חביב וסנאי זכותא:

נוסר על דברי הילקוט (איוב רמז תתקכ"ז) על הכ' "מי הקדימני ואשלם" (איוב מ"א) מי קילם לפני עד שלא נתתי בו נשמה. מי טל לפני עד שלא נתתי לו בן. מי עשה טעקה עד שלא נתתי לו בית" וכו'. כי כל פעולותיו ולדקויותיו אף אם רבו לאין מספר. כבר כשתלם לו גומלם מאת דוראני ית"ש. עוד מעט גומלם מרחם. אולם עכ"ז כפועל ידינו ישיב לנו. ע"ל הסדר והדקה. וזה שיאמר. כי בעת אשר יקרי אתגלי וגומ'. אז ישלם לנו שכר מעלותיו אשר באמת השכר הזה הוא ברב טובו ומסדו ים

ואו ישרם גמוליא לסנאי ונגותא. **נוסר** על הירושלמי (פאה סוף פ"א) רובו עבירות וביעומו זכויות. גותנים לו שכר מצות קלות שעשה בעוה"ז בשביל להפער במנו משלם לע"ל דברי חז"ל אלה בלא לעורר אותנו להבינו הפליאה. כי הן אחת שאגתנו עם בני אין עושים עיקר מהעוה"ז. כי אנו מתנחמים בזה שיעב לנו בעוה"ז. אך מה נאמר על הטיבו ית' להעמלקים עוברי רעונו. בוגדים בגדו ועשמו יום יום ואין מכלים לזה יעוררו לנו חז"ל בדבריהם אלה להסיר הפליאה מאתנו. אך נמתיק הדברים מדימיון נימוסי המדינה. אשר שמו שופטי השלום בארץ. גבוה מעל גבוה. וגבוהים עליהם. ושופט השלום מהממוז. אין לו כח לשפוט משרים רק עד סכום שלוש מאות ר"כ. וכבר לפניו משפט העולה יותר מהסכום אשר נקצב לו. הגם שרואה בחוש את העושה הנעשה בזה. אין נכחו להגיד בהמשפט. לא להרע ולא להטיב. והבעלי הריב מוכרחים להגיש מעלומותיהם. לפני השופטים הגבוהים בהפלך. כן עד"ז הכורא עולמים שם משטרו בהנהגתו בעולמות שברא. גבוה מעל גבוה. עולם השפל הוא הקטן שכולם. ונתן ממעלה להעולם השפל לשפוט משרים במשפט קלוב. למשל. כך כל המ"ע הם רמ"א. וסך כל ה"א"ת הם שס"ה. והבוי"ת טו"ן שער למקיימי מצותיו. ומעניש לעוברי מצותיו. ולמשל נקצב להעולם השפל לשפוט עד סכום מאה. אמנם יותר מהסכום הנקצב הגם שרואים את החמם והעול אשר נעשה תחת השמש. אין בכחם לשפוט בזה מאומה. וכן בשכר המזל. יותר מהסכום הנקצב להם. אין להעולם השפל להטיב לתת שכר להעושים. כי הוא למשל מגבול ממלחם. אמנם משפט כזה יוצא לעולם העליון. ושם ישפטו משרים בשכר המון המלכות המרובים. ולהעניש על העבירות המרובים. והנה כל אדם יש לו מזל ועבירות אף ההבדל הוא. כי ישראל יש להם

יתן לו מלוכה על כל העולם עד שלשה דורות (שה"פ פ' ג) ואיש החמי שלא הראה רק בלצבע (פסוק דף מ"ו) גרם הלה לו ולורעו עד סוף כל הדורות וזהו שאמר הכ' "מה רב טובך" מזה נדע כי רב הוא גמול הדיקים בעוה"ב. מזה כי לא נתת כח ואיל להעולם הזה לשלם להם גמולם. ורק מהאור הגדול הלפון והגססר מעיני כל חי. משם יקחו גמולם. וזהו "אשר צפנת ליראך" מזה נדע שאין שיעור וקצב להגמול אשר יתן הבור' לעושי רעו. וזהו שאמר המחבר. דלכן איחר הבור' לשלם לישראל גמולם עד אשר "יקרי" אתגלי" משום, וסני זכותא" כי אין שיעור וקצב להשכר אשר יתמלו ישראל לע"ל. ויקחו שכרם מאור הגדול :

חֲדוּ שְׂיָמָא בְּמִיתוּמָא דְּכוּתָא:

הַחֲרוֹן הַזֶּה מְקוּשָׁר אֶל הַחַדוּ הַקּוֹדֶם-אֵךְ נִמְחָק מִדְּרַשׁ חו"ל (תַּנְחוּמָא פ' ראה), וְשִׁמְחָת בְּכָל הַטּוֹב אֵין טוֹב אֵלָא תוֹרָה דְּכִתְיִב בִּי לִקְח טוֹב גַּתִּי לָבֶם. לְפִיכָךְ מִשָּׁה מוֹהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂר תַעֲשֶׂר. וְלִרְיָךְ לִהְיוֹן אֵין שִׁיךְ הַאֲזַהֵרָה, עֲשֵׂר תַעֲשֶׂר לְהִדְרֵשׁ, אֵין טוֹב אֵלָא תוֹרָה. עוֹד נִקְדִּים דְּבָרֵי דְּהַע"ה בְּתַמְנִיָּא אִפִּי, שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוּ מִכְשׁוֹל. וְלִרְיָךְ לִהְיוֹן מִדּוֹעַ לֵהְיוֹן מִדּוֹעַ תַּקְנוּ לָנוּ אֲנָשִׁי כְּנַסְהִי לְבָרְךָ כָּל יוֹם "אַקְבִּיז לַעֲסוֹק בְּדַבְרֵי תוֹרָה" וְלֹא, לְלַמּוֹד בְּדַבְרֵי תוֹרָה אֲמַנְס יוֹבֵנוּ הַדְּבָרִים עִפִּי דִּקְךָ הַלְיוֹר. מִלָּךְ אֲדִיר אֶחָד מְרַדֵּה בּו מְדִינָה אַחַת. וְיִשְׁלַח הַמֶּלֶךְ נָדוּד אֲנָשֵׁי חֵיל וְשָׂר הַגְּדוֹד עִמָּהֶם. לְבַעַר אֶת הַמּוֹרְדִּים. וְלַעֲנוֹשׁ אוֹתָם קָסָה. וְלִהְיוֹת

י'. וְלִדְקָה הוּא מֵאֲחֵי יֵד לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ "עַם הַחִיב" כְּמֵאֲחֵר הַמִּשְׁנָה הַחִיבִין יִשְׂרָאֵל" (אֲבוֹת פ"ג). וּמִבְּאֵר הַקֶּסֶם מִדּוֹעַ אֵיחָר לְשֵׁלם גְּמוּלָם עַד הַעַת הַהוּא. ע"ז אָמַר, וְסָנִי זְכוּתָא מִשּׁוֹם שֵׁשׁ לֵהֶם הִרְבָּה זְכוּת וְעִבְדוּת מוֹעֲטִים. לָקַן עַל מַעַס הַעֲבִידוּת כִּפְרָעִין מֵהֶם בְּעוֹלָם הַשְּׁפָל הַזֶּה. אֲמַנְס עַל הַמְלוֹת זְכוּת הַרְבִּים שַׁעֲשׂו. אֵין בְּכַח הַעוֹלָם הַשְּׁפָל הַזֶּה לְשֵׁלם לָהֶם גְּמוּלָם. כִּי מִשְׁפָּט כֹּהֵל לַמַּעֲלָה הוּא מִגְּבוּל מִמְּשַׁלָּתָם כְּמֵאֲחֵר הַיְּרוּשָׁלַיִם. רֹבֵם זְכוּת וּמִיַּעוֹשָׁם עֲבִידוּת גִּפְרָעִין מֵהֶם" וְכו' "שְׂכָרָם בְּעוֹה"ב". גַּם יֹאמַר דְּלָקַן אֵיחָר הַזְכוּת לְשֵׁלם לְיִשְׂרָאֵל גְּמוּל מְלוֹתָם. עַד לַע"ל. מִשּׁוֹם, וְסָנִי זְכוּתָא" וְנוֹסֵד עַל הַכ' (תַּהֲלִים ל"א). "מִה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנַת לִירָאֵךְ". רַק נִמְחָק הַדְּבָרִים ע"ד הַלְיוֹר מִנִּימוֹם הַמְדִּיקָה. אֲשֶׁר הִימּוּם הוּא בִּאֵם יִזְכֶּה אֶדָם בְּגוֹרֵל הַלְּעוֹשִׂיעַ סָךְ שְׁנֵי מֵאוֹת אֲלֵךְ שְׁקִלִים. אֵין הוּא הַחֵק. אֲשֶׁר כְּרוֹס רַב כּוֹס. לֹא יִלְמוּ מֵהַאֲלוּת אֲשֶׁר בְּהַמְדִּיקָה. רַק בְּהַאֲלוֹר הַגְּדוֹל אֲשֶׁר בְּקִרְיַת מֶלֶךְ רַב. וְיִקְר מִקְרָה אֲשֶׁר אֶחָד עֲלֵתָה הִלְחַתּוּ. כִּי בְּרַכּוֹ ד' וְזִכָּה אֶת הַרְכּוֹשׁ הַגְּדוֹל הַזֶּה. אֹהֲבֵיו וּמִרְיָעֵיו. שְׁמַעוּ כִּי אֹהֲבֵם זֶה בְּגוֹרֵל. אֵךְ לֹא נוֹדַע לָהֶם כִּמֵּה. וְיִשְׁאַלּוּ מֵאֲחֵי הַלְּיוֹדִיעַ לָהֶם אֶת הַבְּרִכָּה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ד'. וְיִשְׁן לָהֶם כִּי נִכּוֹן הוּא לָשִׁים פַּעֲמֵיו בְּקִרְיַת מֶלֶךְ רַב. אֵין נוֹדַע לָהֶם כִּי בְּרַכּוֹ ד' הַרְכּוֹשׁ הַיּוֹמֵר גְּדוֹל. אֲשֶׁר אֵין בְּכַח אֲלוּתוֹ הַמְדִּיקָה לְשֵׁלם סָכּוּם גְּדוֹל כּוֹס. וְזֹכֵה נִכְיֹן דְּבָרֵי ר' יַעֲקֹב שֶׁאֲמַר (קִידוּשִׁין ל"ט). שְׂכָר מַצּוּה בְּהֵאֵי עֲלָמָא לִיכָא" כִּי אֵין בְּכָל הַעוֹלָם לְשֵׁלם שָׂכָר בְּעַד מְלוֹה אַחַת וְהָרִי בְּכּוֹדִנְגֵּר שֶׁלֹּא הֵלֵךְ רַק שְׁלֹשָׁה פְּסִיעוֹת לְכַבּוֹד הַזְכוּתָת.

גְּבוּלַת בִּנְיָן

(*) וּבִמְקָהֳלוֹת הַמִּתְקַתִּי דְּבָרֵי הַמְדִּירֵשׁ פְּלִיאָה עִפִּי דְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה (אֲבוֹת פ"ו). כָּל מִי שֶׁעוֹקֵץ בְּתַלְמוּד תוֹרָה הֵיךְ זֶה מִתְעַלֵּךְ מִדּוֹעַ לֹא אֲמָרוּ. כָּל מִי שֶׁלּוֹמֵד תוֹרָה הֵיךְ מִתְעַלֵּךְ אֵךְ בִּאֲמַת יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי צִדְקָה. (א) צִדְקָה לְעִנְיָם מִכּוֹשׁ. וְעוֹד יֵשׁ מִיֵּן צִדְקָה. לְעִנְיָם בְּדַעַת שְׁתַּלְמוּדֵם תוֹרָה וּמִדְּרִיכָם בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה. וְהוּא הַמּוֹכֵחַ. כִּי בִּאֲמַת הַצִּדְקָה אֲשֶׁר אֵדָם נוֹתֵן לְחִבְיוֹ. לֹא שִׁיךְ לְקוֹחֵיו צִדְקָה. כִּמְ"שׁ הָאֵלֶשֶׁךְ הָק'. כִּיֹּן שְׂכָל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ בְּנִים לְמִקְוִם. הִיתְכֹּן שֶׁהָאֵב יִתֵּן כָּל בְּנָסִיו לְאַהֲרָב מִבְּנָיו. וְהַשְּׂאֵר

מכתב הודאה ממקום הגבוה. וימן לו אות הכבוד מזהב מופז. אשר שם המלך מרות עליו. וכי צבזור אשר החזיק את שר הגדוד בהילכו בהדר הכבוד. אז נמן היהודי את לבו לתור ולחפש. את אשר נעשה עם שר הגדוד. באמרו בלבו. אם אגבי השגתי תשורה יקרה ונכבדה על אשר כבדתיו. בטח הגיע למעלה גדולה. ומשרה נכבדה שמו לחלקו. אך מה השתומם מאוד בהודעו כי לקחו מאתו המשרה את אשר הי' לו. וגם שמו אותו בכלל. אז לקח היהודי את אות הכבוד. והוביל אותו להשיבו אל שר הפלך. וכאשר שאל אותו שר הפלך. מדוע אינך חפץ את אות הכבוד אשר נתתי לך בחסדי המלך. ויען הלא השגתי את אות הכבוד הזה בעבור הכבוד אשר האללתי לשר הגדוד. לוחם מלחמת המלך. אך כעת כאשר נודע לי. כי הסיר אותו המלך מפקודתו. וגם נתנו למשמר. בטח פשע נגד חוקי הממשלה. ועתה החוקי צביתי פושע נגד דתי המלך ומדוע מגיע לי יקר כזה. ויענה השר. האם לא מדע מדוע הענישוהו בעונש קשה כזה. אודיעך כאשר הלך לעיר פלוני עם הגדוד. כי שם היו המורדים נחותים

ולבסוף את יושבי המדינה תחת עלו. ויהי בעת אשר הלך שר הגדוד עם חילו בדרך. עמד שם להנפש כפפר אחד. ויבא לפניו יהודי אחד מחזיק בית המלון בהכפר דשם. ויפול ארצה לפני שר הגדוד וישתחוו לפניו. וישאל לו שר הגדוד מה לך ומה בקשך ותעש. ויאמר לו היהודי שאלתי ובקשתי. כי תסיר אל ביתי. כי פניתי לפניך את היכלי. גם מקום הכינותי עבור משרתיך ועבדיך ללון. גם תבן ומספוח רב הכינותי עבור סוסך. לכן אם מלאתי חן בעיניך אל נא תשוב את פני בדבר הזה. כי הפעם אשר תתממהמה פה תשכון באהלי. ושר הגדוד פנה אליו וימלא בקשתו. ויסר להיכלו. ויהי שמה חיזה ימים. וכאשר חפץ שר הגדוד לשלם לו. ענה היהודי. כי כבר שלם לו בהכבוד אשר חלק לו. כי שר הגדוד מחיל הקי"ה. המשיקט את הארץ מהמורדים והפושעים סר אל ביתו. וזה היקר והכבוד אשר חלק לו. וזוה יקר בעיניו מכל הון. ולא חפץ לקבל שום תשלומין. ויהי לאחר שלשה חדשים מזמן אשר שר הגדוד וחילו נסעו משם. נקרא היהודי אל שר הפלך. (גיבערנער) וסגן שר הפלך קרא לפניו

ורקך

גבורת בגן

והשאר יניח ריקם. והלא גם הם בגיו. רק אפטרופוס מנהו. ואתה את הרלים. ועתה למשל. מוחר החזיק סוכן בבית מסחרו הנקרא קאסירער. והסוחר ישלח אליו פתקא חן לבני זה כך וכך שקלים. האם תחשוב זאת לצדקה וחסד? אם הסוכן ימלא פקודת הסוחר. הלא כך הוא תובתו למלואת פקודתו. ואחר דבריו ישלם. כי אם לא ימלא פקודתו יסירו ממסחרתו. וגם הלא לא יתן כספו רק כסף הסוחר. ככה הנהיג שולח את העני לבית העשיר. ויבדלו פתקא מכונית. תחת תחתית. הענק תעניק האם תחשב כזה להעשיר לצדקה וחסד. הלא לא יתן מכספו. כי ר נתן לו לזון את הילד משא"ב כשנמלטו תורה. בבאן אין לומר. כי חלק הע"ה הוא אצל הת"ח כי התורה מונחת בקרן זווית. וכל תרומה ללמוד יבא וילמוד. לכן אם הוא מלסרו תורה. ומסריו בדרבי התורה לנגות את הרשע. ולשבת את הצדיק. זהו צדקה גמורה. אך יש עוד דרך שלישי בצדקה. וגם המעולה שבדברים. שהוא כאלה לא יפתח פיו—אכל מעשיו הטובים יוכיתו בני אדם הרואים צדקתו ותומתו. ושקידתו בתורת ד'. ותסדרותו נגד כל איש. וכאלה עוד מדות ישרות אשר בו. זה יתן צדקה ומעשר לעניים כרעת באין אומר ודברים. כמו שסיפר על חכם שהלשינו לפניו. כי אויבו הוציא עליו רבה רעה אין שעשת רעות הרבה ורבה בלועל. לכן יעשה נקמה בו. ויאמר החכם להמלשין. צדקה בדרך. אעשה נקמה באויבי זה. כאשר אמנע. מכל תרעות האלה אשר יבא עלי און ויחל. ואהי שוקק על מרות המכות והישרות. כזה אעשה נקמה בו. ואעשה אותו לבלים בקרב כל העם. כי יקרא לו כבוד ושקן. וזהו שאמרת המשנה. כל מי שעוסק במדות ישרות ומכות. באופן זה יקח מוסר ממנו ללכת גם הם בדרבי התורה וזהו. בתלמוד' לאחרים. מרות ורבי התורה. ה"ז המעלה. וזהו הדרך המעולה והמוכרת וזהו שאמר. ושםחת בכל השוכן רלמעלה מזה מרבה ה' מעניני צדקה לעניים. לכן ביאר המדרש את ה' הזה כמלמד לאדם דעת דרכי התורה. ומסריו בדרך הישר. ואילו בצדקה לעניים משם. אין עוד השמחה שלימה. רבך הוא תובתו. וזהו שאמר המדרש. אין טוב אלא תורה. אמנם אחר ריש דרך שלישי. והוא המעולה שבצדקה. שבעשך הטובים ילמדו חוקים בינה. וזהו שאמר העיקר השמחה והטוב הוא הדרך השלישי. לפיכך משה עומד ומזהיר לישראל עשר תעשר' מסורתך הישרה שילסרו אתרים סמך ויעשו כמעשך. ובהו יש לכאיר התרומים

מגיע לך תשורה נכבדה. אמנם השך
ופקיד הנבא. אשר לפי הבנתו ושכלו.
ה' לו לדעת שלא לעבור על דת המלך.
לכן ראוי הוא להעונש אשר חרלו עליו.
הגמשה. כלומדי התורה יש שלשה
סוגים. סוג האחד הם הלומדים את התורה
לשמה. ללמוד וללמד. לשמור ולעשות.
וכשהגיע זמנם להפטר מן העולם מכריזין
עליהם, אשרי מי שבא לבאן ותלמודו
בירו' כי לא המדרש היא העיקר אלא
המעשה. והסוג השני. הם הלומדים להיות
רב או מורה הוראה לעשות את התורה
קדוה להביא ע"י ערך ביתו. או לקנטר
ח"ו. או להטנאות ח"ו. ועליהם נאמר
י"ב נעשה לו עם חיים לא זכרה וכו'
והסוג השלישי. הם אשר לא זכו ללמוד
בעולם. כי אור התורה לא נגה עליהם
אמנם החזיקו ידים רפות. ותמכו ידי
לומדי התורה בכל כחם ואונם. ועליהם
נאמר המקרא. שלח לחמך על פני המים
(קהלת י"א). אין מיס אלא תורה כידוע
כי ברוב הימים תמצאנה כי את
אשר תכין פה תאכל שמה. כי גם עליהם
מכריזין, אשרי מי שבא לבאן ותלמודו
בירו' כי תלמודם הביאו בידם. כי בידם
תמכו את הלומדים. לכן יחלקו שלל עם
הלומדים בעוה"ז. ובזה ביאר הגאון
החסיד הר"ח מוולאזין זל"ה. את הכ'.
באר חפרוה שרים כרוה גדיבי עם
במחוקק במשענותם. באר' היא התורה
שנקראת באר מיס חיים כעודת, חפרוה
שרים" הם הלומדים מופלגי התורה שנקראו
שרים. כמאמר חז"ל (גיטין דף ס"א)
באן מלכי רבנן. כרוה גדיבי עם" הם
הגדיבים בעם. הגם אשר לא נגה עליהם
אור התורה. רק הם התמנדבים לחזק
ברכים כושלות. ולאמן ידים רפות. ידי
לומדי התורה. גם הם נחשבים במעלה
אחת

דרך כבדת ארץ לבא העירה. מנה שם
שני ימים ושני לילות. ובמשך שני ימים
האלה שללו המורדים כזו את אולרות
המלך. לכן משך עליו קו חסר. כי גם
ידו ה' עם הקושרים. וגם הוא לקח חבל
מהשלל. ובדבריו הוויא השך את מפת
המדינה (לאגד-קארט) והראה לו על המפה
כמין נקודה עגולה. ואזיה קוים אדומים
סביב הנקודה. ויאמר לו. ראה הנקודה
הזאת היא העיר אשר המורדים היו שם.
והקו הזה הוא הדרך אשר פקיד הנבא
חנה שם. לכן צין פכין כי ראוי ה'
להעונש אשר שמו עליו. כי ה' לו לדעת
כי סביב העיר נמלאו דרכים מדרכים
שוים. והמורדים ימלאו מקום מפלט לגוס
באשר ימלאו. ועליו ה' להקדימם ולעשות
בהם שפטים. אמנם כאשר מנה בדרך
הזה אשר לפקיד. עשו כחפזם. ולא נורע
מקומם אי'. ובדין חרלו עליו משפט קשה.
ויען יהודי. סלח נא לי אדוני. כי לא
אדע ולא אצין את הנאשם אשר נמלא
בשר הגדוד. כי תעולם לא למדתי מוקי
המפה. לכן לא אדע את אשר ה' לו
לדעת ואת אשר עוות. כי איננו איש
מלומד. ויען לו השך אם אינך איש מלומד
ומדוע עשית לפקיד הנבא כל הכבוד הזה.
ויען יהודי. אחי פי מלך שמור' בידעי
כי השך הנבא הולך ללחום מלחמת אדונינו
המלך. וכי הערה למוח נפשו ללכת לבער
המורדים והקושרים מן המדינה. לכן
עשינו לו כל הכבוד הזה. ופניתי לו ביתי
למען יוכל לנוח לשאוף רוח. ולהחליף כח.
למען יוכל ללחום מלחמת המלך. ויען
לו השך. לכן מדע אשר לך מגיע אות
הכבוד מזהב מופז. ולהשר מגיע עונש
קשה. באשר כי אינך איש מלומד. ומעולם
לא שמת אל המדעים פניך. רק לפי
שכלך והבנתך עשית לעון המלך. לכן

גבולה בגן

החרוים האלה. צדקתא לעם הביב'. רצונו עיקר מצות הצדקה לעם ישראל שנקראו הביבין. הוא
וסבי וכו' ר"ל שירבה זכות כריסון. ובוה יזכה לזכות את הרבים. שיראו ממנו. ויעשו כמחשבו.
זכר אמרו חז"ל (אבות פ"ה). כל המזכה את הרבים וזות הרבים תלוי בו' והו חרו שלימא
במית' ומנא דכותא ;

שאל מהתנא ר"ע שאלה אחת שהיא שמים
אחת כי לפי דעתו במשל העבד. אף
ליתן לשום עמי אף לתם לר ומיס לתן.
כיון שעובר בזה לרונ המלך. ואף כי שאין
ליתן לעמי תפטקים ומענינים וסוס לרכוב
עליו (כתובות דף ס"ז) כי זרעה של תורה
היא. פת. במלח תאכל. וימים במשורה
תשתה ועל הארץ תישן. ואחם טמנים
להענינים דברים כאלה. אשר גם לנפשכם
לא תתקו. זו היא שמחייב אחכם לגיהנם.
וכאשר הציב לו התנא האלקי המשל
מהבן. הציב לו הרשע. אתם קרויים בנים
וקרויו עבדים. וכו'. אך נסביר הדברים
ע"ד הליור מלך אחד נמשורר עליו שמי
מלחמות גדולות בפעם אחת. ויערוך את
גדודיו לשלחם אל מערכות המלחמות. ויסס
את בנו לראש על גדוד האחת. ואת עבדו
על גדוד השנית. ההבדל ביניהם. כי הבן
מלך הגם כי לא עשה חיל במלחמתו. ולא
הלחית בשליחותו. לבו דואב עליו. והוא
משחק כי העבד ילחית. למען ישלחם
לרונ אביו מזד העבד עכ"פ. אבל העבד
אם הוא לא הלחית. הוא משחק אשר
אשר גם הבן מלך לא ילחית. כי הוא חפץ
בכבוד עלמו יותר מכבוד מלכו. ולכן לכל
יהי לבו על אי הלחמתו. יהי לו כסות
עינים בפני מלכו. כי גם הבן מלך לא
הלחית. וזהו ששאל הרשע הוה את התנא
ר"ע. אם כדברים שאתם קרויים בנים.
הי מהראוי להיות שאתם אחד השיג לקנות
אתרוג מהודר. או עליית נאה. והשני לא
השיג. הי מהראוי כי גם השני יתענג
מזה. כאלו הוא בעלמו קיים את המלוא
באופן נאות. כי אחת הוא לו. אם נתקיים
לרונ הבו"ת על ידו. או ע"י חבירו. כי
אם אין לאל ידו לקיים את מלוא הבו"ת
באופן הנאות. יהי לו להבוי"ת שוג מחבירו
שקיים המלוא במלוא הנאות. וזהו אמ
אדם עושים רצונו של טקום" כי אחת
הוא לכס. אם אין האחד יוכל לקיים המלוא
כראוי. הוא משחק שעכ"פ חבירו יקיים
רצונו של מקום באופן הנאות באופן זה
נס

אחת עם הלומדים. כמאמר. בצל החכמה
בצל הבסק" (קהלת ו') וזה שסיים
במשחק במשענותם" יראה הן הלומדים
בעלמם שנקראו מחוקקים. והן המחזיקים
אותם במשען לתם ומשען מים יחדיו
יתלוקו. ממדבר מתנה" יראה כי המחזיקים
הטומנים להמדברים בתורה משען לתם
ומשען מים יחדיו יסתוו. ודפח"ת. וזהו
ביארתי את המשנה (ב"מ דף י') ראה
את המציאה ונפל עליה ובא אחר
והחזיק בה זה שהחזיק בה ובה ברה"
אך נקדים דברי הגמ' (ב"ב י').
ששאל מורנוסופוס הרשע את ר"ע. כי
לפי דעתו אסור לפרנס את העניים במשל
העבד אשר המלך כעס עליו ולוה עליו
שלא להאכילו ושלא להשקותו. ויש להסתובן
מדוע לא תפס הרשע בלשונו. לרונ את
העניים" דהחילוק הוא. דמזון הוא לתם
ומים כדי חייו. אבל פרנסה" לפעמים
יתכן גם על בשר ויין ותכשיטין ונגדים.
(כתובות ל"ז במשנה. וכפירש"י סס) ור"ע
השיב לו. במשל הבן. אל אחוה הרשע
אתם קרויים בנים וקרויו עבדים בזמן
שאתם עושין רצונו של טקום אתם קרויו
בנים. ובזמן שאין אתם עושים רצונו של
טקום אתם קרויו עבדים. ועבשיו אין
אתם עושים רצונו" ויש להסתובן בזה.
אדרבה. דהבן הגם שאין עושה לרונ אביו.
לא יוכל אביו לכתו לו. כי הוא אינו אביו.
כי הוא ילדו. והוא אז לבנו הגם שאין
עושה רצונו. אך העבד אם אינו עושה
לרונ אדונו. אינו ימכרו לאיש אחר. והוא
לא יהי עוד לאדונו לו. והוא לא יהי
עבדו. ור"ע השיב לו. דהרי הוא אומר
הלא פרום לרעב לחמך. ועניים מרודים
תביא בית. אימתי עניים מרודים תביא
בית. האידנא. וקאמר הלא פרום לרעב
לחמך. ויש להסתובן מדוע לא השיב לו ר"ע
מזכור מהכתובים שאף בזמן שהם ח"ו
עובדי עכו"ס. מקרי בני מעליא" כדברי ר"מ
תלמודו (קדושין דף ל"ו) ולמה לו להביא
מהדיין תשובה לשאלתו. אך הרשע הזה

הנמשל

הקצ"ה שלח את הנשמה להעולם הזה לקנות תורה ומצות. סחורה אשר לא נמלאת בעולמות העליונים ונתן לה הון עצום היא השכל. לקנות עם השכל את הסחורה הזאת. גם שכן לבנו זה. הוא הנשמה. בע"ג הוא הנוף. ובע"מ הפרד הנשמה מאמו ית'. פקד עלי' לבל תתן להבע"ג שום מותרות. רק הדברים ההכרחיים ללורך החיות. כמאמרם ז"ל, "פת במלח תאכל" וכו'. "כ"א תתן להבע"ג מותרות. יהי' וזלל וסובא. וישציתך לקנות את הסחורה אשר עליך לקנות. אך לאו כל אדם זוכה לקנות את הסורה. כי ביקש את הסורה ומחמת סיבות שונות לא מלאה. מלא שם איש ת"ח. עני מאוד. וגם הוא איש רך וענוג. כמאמרם ז"ל. "למה בקרא ששה תושי" וכו'. וגם הוא ידוע חולי כמאמרם ז"ל, "מאן הוה" רבנן" (גדרים דף מ"ט). ואין לאל ידו להוביל את הסחורה זו הסורה לאביו שבשמים בלתי תפנוקים ומעדינים להשיב את נפשו העמלה בעבודה. לכן הגם כי הבן הזה לא זכה כי תזרח עליו שמש וקרני הסורה. תמך ביד הבע"ג הרך והענוג הוא ה"ת"ח בכל מחסוריו ובתפנוקים ומעדינים. כי אחת הוא לו אם נעשה רלון אביו שבשמים על ידו. או ע"י ה"ת"ח הזה. והוא למשען לו בכל מחסוריו. הדעת נותן הגם כי פקד עליו אביו שבשמים לבל יתן מותרות להבע"ג הוא הנוף. והוא נותן לה"ת הזה דברים שגוראים כמותרות. לא די שלא יכעס עליו הבו"מ רק יתן לו שכרו ע"ז בכפלים. וזהו שהשיב לו מהכ', "ועניים מרודים" רבך נקראו ה"ת"ח (ויקרא רבה פ' ל"ד) שהם ירודים בעיני עמי הארץ. שלא יבואו להם ללמוד רק ה"ת"ח מוכרח לכתת רגליו לבייתם לרוות להם מותרתם (שם) וזה שהשיב לו ר"ע, "אימתו" ה"ת"ח ירודים כמו "האירגא" (*) בעוה"ר, וקאמר הלא

גם אנכי אמרתי כי האמת כדברך. שארם קרייזן בגים" אבל אנכי יודע כי לא די שהשיב לא יתענג מזה. רק עוד יקנה בחיבורו. א"כ אתם נקראים עבדים. וממילא מה שאתם מפרנסים את העניים. הוא שמחייב אתכם לנהיגם. כמשל העבד. ע"ז השיב לו התנא אלקי תשובה נלחח למען יסכר פי הרשע מלהשעין על ישראל. והראה לו אות נאמן כי שקר בימינו. אך נמסיק ע"ד הליור. עשיר אחד שלח את בנו למרחקים. להביא לו מרכולת אשר לא נמלא במדינתו. ונתן לו הון רב לקנות את הסחורה ההוא. וגם בע"ג שכן לו. והתנה עם הבע"ג. כי כל מחסור הסוסיס בדרך נסיעתו. מוטל על בנו. ובבואו לביתו. ישלם לו כך וכך. וקודם הפרד בנו מאמו פקד עליו אביו. לבל יתן להבע"ג רק על לחם ומים אשר ילמדך לו בדרך נסיעתו. ויורר לא יתן לו אף קשיטה אחת. כ"א יתן לו מותרות. ואי יתן בכוס עיניו וישתה לריו'. וימנע תכלית הנסיעה אשר עלי' כל מגמתו. ויהי כאשר בא הבן אל מקום המיועד לו. ויבקש את הסחורה אשר פקד עליו אביו. ולא מלאה. אך מלא שם איש אחד שה' אללו הסחורה. וההכרח ה' כי האיש הזה בעלמו יהי' הבע"ג להוביל את הסחורה. אמנם האיש הזה ה' איש רך וענוג מאוד. וגם ידוע חולי. לכן לא יהי' לאל ידו להוביל את הסחורה למקום העשיר. אם לא יתן לו הבן גם על בשר ויין וכדומה. לכן תמכו הבן בכל מיני תפנוקים. עד כי הסחורה באה בשלימות ליד אביו. הדעת נותן הגם כי פקד עליו אביו שלא יתן להבע"ג רק לחם ומים ולא תפנוקים ומעדינים. והוא עבר על דבריו. לא די שלא יכעס עליו אביו. רק עוד יתן תורה על מעשיו. כי זזה הראה אומץ אהבתו לאביו. למען ישלם רלון אביו בהסחורה אשר הובאת לו :

גבורת בגן

(*) ובמקלות המתקני דברי המ' (ויקרא רבה פ' ל"ד). "עניים מרודים חביא בית". אלו ת"ח שגבסו לבית ע"ה ומרורים אותם בוד"ת. עם המשנה דסוף בס' סוטה, בעקבתא דמשיחא וכו'.

לדעת כי אין אהנו מלומדים. רק פי
מלך מלכי המלכים שמרנו. פתוח תפתח
את ירך וממילא מגיע להמחזיקים את
הכבוד מזהב מופז. כי לפי הכנתם ושלם
עשו נחם רוח לילדם. בלי משגה ושגיאה.
וזכו ביאור הכתוב. שאלם רב לאוהבי
תורתך. לאוהבי התורה. והמחזיקים
בלומדי. להם בטוח השלום יותר מהלומדים
בעלמם. כי הלומדים בעלמם יוכל להיות
שהיו מסוג השני שזכרנו למעלה. וגם
אם היו מהסוג הראשון. יוכל להיות
שה' להם איזה מכשול בלימודם. ששמו
בשאלם נפש ממשנתם. אהנם להמחזיקים
להם ידוע כי שלימה משנתם בלי שום
מכשול. וזכו. ואין להם מכשול. וזכו
ביאור המדרש שהלגנו פתח הדרוש. ושמת'
בעוה"ב. בכל הטוב אין טוב אלא תורה
שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם. כי
התורה אשר עמלת בה בעוה"ב תשמש
אותך בעוה"ב אמנם משה רבינו ע"ה
יעץ לנו עלם נכונה. שלא נפטור עצמינו
בלימוד התורה בלבד. כי איך בטוח עוד
ממכשול כאשר ביארנו. לכן יעץ לנו
היועץ נאמן הזה כי גם מחוץ בלומדי.
אין לה' בטוח שלא יהי' לנו עוד שום
מכשול בדרכינו. וזכו. לפיכך עומד משה
ומזהיר לישראל פתוח תפתח את ירך
[ועיין זוה"ק פ' וישלח שהשליח מאוד בגנות
הלומדים שאינם מחזיקים *] וזכו שתקנו
לנו אנשי כנסת'ג בצרכת השמר. אקב"צ
לעסוק בדברי תורה. ולא תקנו לבדך.
ללמוד דברי תורה. כי בלימוד אין אנו
בטוחים עוד ממכשול מחוץ. אמנם לעסוק
בדברי תורה ככלל בזה לימוד התורה
והחזקת התורה. ובשניהם יחד בטח לבנו
שלא נכשל לעולם ועד. וזכו שאמר הפייטן

צדקתא

גבולת בגן

וכו. והכתוב מפורש תהיה' מלשון. וסרת העוונת' (שמות כ"ז). כי בעוה"ב העשירים בדורות האלה.
כאשר ידברו נכבדות לבנותיהם. השאלה הראשונה הוא. כמה לשונות יודע התלמיד. אם כסף
תופעת לו. ולא ישאל עליו כמה מה' למד. וגם כאשר ישאל אם הוא בן תורה. השאלה הזאת
היא באחרונה. כי למורה היא התורה בעיניו. כי העשירים לא יבאו אל בית התל' לבקש תורה
מפיו. והתל' כאשר יבא לבית העשיר לרבות אותו מתורתו. הוא עומד כעני בפתח. וזהו שגשבו
התנא ר"ע להרשע סורגוסרופוס. אימתו' התל' עניים מרודים. כי. האיגנא' בעוה"ב. ור' ירמיה. וישלח
לנו משהו הולך תמיד:

(*) ועיין מדר' (קהלת ו): שהקים בארור אשר לא יקים. וכו'. אותן הלומדים שאינם מחזיקים:

הלא פרום לרעב להחך. מזה הוכיח להרשע
סורגוסרופוס כי שקר בימינו. אשר טפל
על עם ישראל. כי בלם לא יזכה האחד
לעשות המעלה. ישתוקק כי גם חבירו לא
יעש'. לכן ילא הרשע הזה מטולח וידיו
על ראשו. וזכו ביארתי את המשנה.
ראה את המציאה' כי הפועל ראי' יאמר
אל חפן השכלי כמו. רואה אני את דברי
אדמו"ר (כתובות ק"ט א). וזאת ידוע
דהתורה נקראת בשם מליאה' כמ"ס. כי
מוציא מציא חיים' (משלי ח'). והתל'ם
ראש בשכלו כי אין טוב מהתורה לכן כל
עמלו בזה. וזכו. ראה את המציאה' אך
אמרו חז"ל (מונח בלשון תהלים ל"ד).
אמרת תורה לפני הקב"ה מפני מה בני
עניים. השיב לה הקב"ה שלא יניחו
אותה ויעסקו בדברים אחרים. הרי לך
מחז"ל. שרוב בני תורה עניים הם. וזכו
וגפל עליה'. ובא אחר והחזיק ידו
התל' למען יוכל לעסוק בזה. דלם אין
קמח אין סורה זה שהחזיק בה וזה בה
כמאמר חז"ל (ב"ר פ' ל"ט) הקדים
זבולן ליישבר וכו' לימודו של יישבר
שלך שאתה מבייעו כי המחזיק בטוח
יותר שלא יכשל. מהלומדים בעלמם. כי
הלומדים כאשר יביאו אותם לפני הדב"מ
לחם דין ותשכון. אם האמת הוא כמו
שהכריזו עליהם. אשרי מי שבא לכאן
והלמודו בידו יקחו אותם בכור הבחינה
להודיע אם כנים הדברים. אם בלו
"ותלמידים בידם. אם לא שכו דבר
מלימודם כמ"ס השמר פן תשכח את
הדברים אמנם המחזיקים. כשמכריזין
עליהם ותלמודו בידו אין להביאם בכור
בבחינה. אם לא שכו דבר ממשנתם.
כי הם יענו כמו בעל המלך. הלא עליהם

רצונו כך. לעושי רצונו עאכר"כ וט"ז
השיב יוקים וכי יש אדם שעושה רצון בוראו
יותר ממך. השיב לו ר' יוסי בן יעוטר
אם לעושי רצונו כך. לעוברי רצונו
עאכר"כ והדברים הללו נכנסו בלב יוקים
כאדם של עכנאי. ועשה תשובה. וקיים
בעלמו ארבע מיתות ב"ד. ובאמת לריך
להתבונן על הדברים שאמר המגד הקדוש
לבן אמונו. אשר לקחו את לבו. והשליך
נפשו מנגד. כי הערה למוח נפשו במיתות
קשות ומשומות ואכזריות כאלה. אך נמתיק
הדברים ע"ד הליור לעשיר אחד שלא זכה
לכנים. עד אשר בא בימי זקנה. ודעת
לכנון נקל כי דרש ברפואים הרבה. ונסף
פור למידי. אך לא הועיל לו מאומה.
כי שנים הרבה חלפו. ולא נפקדו. עד
כי לעת זקמתו. שמע ד' בקולו. ויעתר לו
וד' פקד את אשמו. ותלד לו בן לזקוניה.
אמנם מאשר כי הבן הנוול להם בימי
הזקנה. בעת אשר חוגג האורים חלוש
מאוד. גם הבן הנוול להם ה' רפה אוינם
מאוד. ומתרו וגדילו לא היו אצורים. נרפים.
מאוד נרפים לכן יעלו לו הרופאים הגדולים.
להרגיל את הילד במלבושים פשוטים.
ומאכלים עבים וחליהם לתת לו חפזקים
ומעדרים. גם פקודתם חזקה עליו להרגיל
את הילד בקור ושלג. בלינה וחום. ובזה
יתחזקו אבריו. ויהי כאשר ראה הילד
בחדר המלמד. ילדים כגילו. מלבושים
בבגדי לומר הוד והדר. ומשועשעים במלבושי
אדרת שועל וכדומה. גם אמותיהם יביאו
להם מגדנות וחופינים. מאכלים ממאכלים
שונים. וזו לא יביאו רק לחם נקודים
מגולל ויבש. ומאכלים פשוטים כבני דלת
העם. ויקנא בהם. כי הדבר חרה לו
מאוד. ויהי כאשר שם לבית הוריו מחדר
המלמד. והוריו חזקו ונשקו אותו. והשתעשעו
עמו. לא יכול להתאפק. ובעינים מלאות
דמעה אמר להוריו. הלא שנאתני. כי
מדוע לא תלבושני כהילדים אשר כגילי.
וגם תאכלו מאכלים כבזים. כבני דלת
העם ושפלי הערך. ויען לו אביו. האמן

צדקתא לעם חביב" כזה שניתן לזקק
למ"ח וזוה מחזיק שיוכלו לעמוד בחזרה.
כי המ"ח נקראו חזיבין כמאמר חז"ל
חביבין וכו'. שניתן להם כלי חמדה
או. ומניא זכותא" כי בלדקה זו.
הזכות מרובים. כי אין בהם שום משול עוד.
ובזה בטח לבנו כי. חריו שלומא" וכו' :

קריאתא דירושלם כד יכנש

גלותא .

יקרי מטיר עריה ביומי

ורילותא .

נוסד על מאמר חז"ל (מדב"ר פ"ד)

ביקש יעקב לישב בשלוח קפץ
עליו רוגזו של יוסף וכו'. והמדרש הזה
יש להתבונן בו דלילי ה' חפץ יעקב חטוני
העו"ל. ה' מהנכון להביא עליו רוגז.
כי מה לו ליעקב. העמאמר. והקלאב.
והלד. אך הלא. יעקב לא ביקש רק פת
מריבה ושלוח בה. ומדוע הקפץ ד' עליו
הרוג המר והממהר הזה. אמנם נגיע
מוקדם דברי הנביא מלאכי ע"ה. אהבתי
אתכם אמר ד'. ואמרתם במה אהבתנו
הלא אה עשו ליעקב את יעקב אהבתי
זאת עשו שנאתי". ודברי הנביא נפלאים
מאוד. כי הוא מתוך קושיא בקושיא ומניח
טלחי על טלחי. דנהפוך הוא. מי סבל
טיגים קשים בטולם המעשה. מי לא יטח
מלכות ומלוקות העו"ל. מי טבע מרדפות
ויגומות כל ימיו. לזות עשו. לרופ לבן.
לרות דינה. לרות יוסף. הלא יעקב סבל
כל אלה. ועשו עשב במגמה והשקט.
שוקט על שמריו. בארץ שעיר. ואין
מחזיק. ואין מכלים. וכי זהו אהבה ליעקב
ושנאה לעשו. עוד נגיע דברי המד"ר.
במעשה דיוקים איש לרבות (ב"ר פ"ה)
שהביאו את המגד יוסי בן יעוטר לתלות
על העץ בגזירת המלכות. והי' בן אמונו
יוקים רוכב על הסוס. ולהרעים את דודו.
אמר הוי סוסיא דארבכך מרד. וסוסיא
דארבכי מרד" ויען לו דודו. אם לעוברי

בהרפתחים להם האכלתי המעדרים. לכן
תבין ותוכח. כי לאכש"ר רבי המוג'. ורפי
התולדה" לחזק בריאותם ולאמן כחם. לא
יאותו התפנוקים והמעדרים. וזבה תוכח
בני. כי כל כספי וזהבי כאין מול אהבתי
לך. ולא כאשר תדמה כי שנאתיך :
הנביא. בעת אשר עיניו רואות
אך לדיק אובד בלדקו .
וכספה בלא יומו. כי אז ילחם הנזק
בכפלים כי הצלתי חזק בחמונת משפטו
ית'. יתחש ויאמר. שוא עבדו אלקים
והמאמין יתחוד את הכספה. כי לרקתו
לא היתה רק למראית עין. ושבע תועבות
בלבו. גם כאשר עיניו רואות. כי הרשע
מתערה כאורח רעקן. רטוב הוא לפני
שמש. יבואו ח"ו לאמר. לית דין ולית
דיין. וח"ו לדיק ורשע שוים הם לפניו
ית'. לכן הראה לנו הבוית"ש. ראי מולך
(שפיגעל) השני אחים יעקב ועשו. כי
הכל מודים כי אבינו יעקב ע"ה ה' לדיק
גמור. ואין דומה לו בלדקתו. ועשו אחיו
רשע גמור לעין כל ואין דומה לו ברשעתו.
ובכל זאת ראינו. כי כל מיני תלאות
ולחות ומלוקות המתרגשות בעולם. גלות.
ורדיפות. ולער גידול בנים. וחרפה מבנים
ר"ל. חלק הבוית"ש מנה ליעקב. ולעשו
הרשע הפיל לחבלו משכנות מובטחים.
ושלות השקט. וגחם טוב מבנים. כי כולם
היו עשירים ואלופים. והאיל לו כל טוב
העוה"ז. להראות לנו כי לחזק בריאותינו
ושלימותנו. מההכרח לתת לנו. תלאות
ומלוקות העוה"ז. כי ניתן גוונו למכיס
ולחיינו נכון בכל עת למורטים. ולא לנו
נחלת העוה"ז. כי העוה"ז הוא רק נחלה
להרשע עשו והדומים לו. וזהו ביאור הכתוב
ואמרתם במה אהבתנו? הלא אה עשו
ליעקב? וזאת תבינו בלי תפווה. כי את
יעקב אהבתי" כי מי לדיק כי עקב
בחיר האבות הקדושים. וגם זאת תבינו
כי, ואת עשו שנאתי" כי מי רשע גמור
כמוהו. וראו כי כל טובות העוה"ז חלקתי
מנה לעשו הרשע. ולחבל יעקב הפלתי
כל

לי בני. כי אהבתי גדלה לך עד לשמים.
אמנם למען החזק כחך ובריותך. לא
יאותו לך רק המאכלים והמלבושים האלה.
ויהי כאשר הקנאה והתחרות בהלידים אשר
כנילו הנמלאים בחדר המלמד האיקו לו
מאוד. וילך קודר ושחוח כל הימים.
והתעלז מאד. עד כי נפלו פניו. וכאשר
הבין אביו את מלוקותיו. ויאמר לו אביו
ארכיתך בני ואערכה לעיך כי אהבתי
גדולה לך. ונפך קטורה בנפשי. ואתה
יקר לי כבדת עיני. כי בחמשה עשר יום
לחודש הזה. יהי יום לידתך. אעשה כרה
לכבודך. ותראה כי זהב לא אחשוב.
וכסף הרבה אפור. רק למען אחלק לך
עונג. ויעש כן. כי בעש"ה לחודש קרא
לרקחות וטבחות. ויבשלו בשר מכל המינים.
תרנגולים מפוטמים וברבורים אבוסים.
ויינות ושמינים. תפונים שונים מכל המינים.
וכתבי קראיה שלח להזמן הרב וראשי
העדה ליום הכסא. את השלמות ערכו
במשפחות ומלעות יקרות. ועליהם כלי
כסף וכלי זהב שונים. מוכנים לשות
בהם הקרואים. ובהגיע יום החמשה עשר
נועדו כל הקרואים אל המסעה. אמנם מה
מאוד נבהל הבן יקר בראותו כי נתנו להרב
ולראשי ונכבדי העדה ארוחה מפת וירק.
ומים קרים לשות. וישאל את אביו לחומו
מה זאת אבי היקר. האם בעבור זה
קראת אותם להאכיל פת וירק. ליום
מלאכת לי עשרה שנים. ואי' התפנוקים
ומעדרים אשר הכינות. ויחק האב את הבן
ויוליכהו לארוחת הסוסים. ויראהו כי לפני
העבדים והמשכרתי. נחומים הברבורים
והיינות ושמינים. ויתפלא מאד הבן הפלא
ופלא. אך אביו הבין במזכותו. ויאמר
אליו הבט בני וראה. ארמה כי גם אתה
תדע כי אהבתי להרב הגאון דעירנו. וגם
הקרואים אשר קראתי אל המשעה. המה
אוהבי ומיודעי. והמה אנשים מכובדים
מאד. ועתה בין תבין מדוע לא האכלתיים
המעדרים. ולא השקתיים המשקחות אשר
הכניתי. ורק להעבדים והאכזרים אשר

רק לפנייהם? אך מה מחקו בזה דברי הבש"א. כי זאת הוא מעלת הבו"ת. אשר נתן מגור בלב היהודי לעולם. אולי אחד מנת חלקו בעוה"ב. כי אם היהודי יהי' בטוח. כי יש לו חלק בעוה"ב. אזי יקבל לרות העוה"ז במנוחה. ולא יחוש על מזונות עוה"ז. ולא ישים לב עליהם. לכן בלב יתענג מהעוה"ז. וכל מזונותיו יהי' למשחק לו. שם בלבד פחד ומגור מאיבוד העוה"ב. למען יעלו כל ימיהם בעוה"ז רק באחיות. אמנם להעמלקיה נתן בלבם ההיפך. כי אם יעלה בלבם איזה פחד מאיבוד עוה"ב. לא יתענגו בעוה"ז. ובאמת ראה הבו"ת להאזיל להם חטוני העוה"ז. כי העוה"ז שיך להם זהו וישב יעקב. כי כאשר ראה יעקב את הרדיפות והלחות אשר עברו עליו בימי מגוריו המצרים ורעים. כי לא נח ולא שקט מגלי החרות. וכאשר הביט כי אחיו עשו הרשע. וישב שקט על שמריו השקט ובטח. ולא יחסר לו כל טוב העוה"ז. מה הדין וסם על לבו כי ענייני העוה"ז הכל המה. לכן קיבל במנוחה ושלות השקט את היגונות והאנחות אשר סבבוהו כמרוסו מכל לך. והתנחם בחלקו אשר בעוה"ב. וסם על לבו. כי כאשר תהי' לו בעוה"ז. פולם העובר. בעבור זהו תהי' אור לו בעוה"ב העולם הנגלה. וזה ביקש יעקב לישב בשלוה"א אך מה עשה הקב"ה לבל יהי' שקט ושלו בעוה"ז ולבל יקבל היגונות לחטונות. לכן קפץ עליו רוגזו של יוסף כמאמר חז"ל (רש"י פ" וישב בשם המדרש) סימן ה' ליעקב אם לא ימות אחד מבניו בחייו סובטח שלא יראה פני גיהנם. וזהו קפץ עליו רוגזו של יוסף למען יפחד מעונש גיהנם. ומאיבוד חלקו בעוה"ב. למען לא יתנחם עוד על לרעותו. ויירגש תללות העוה"ז. וכי תשאלך נפשך על מה עשה ד' ככה ליעקב אהובו בחיר האבות לרכאו תחת פגעי הזמן (*) אך כבר אמרו חז"ל. מעשה

כל הלחות ורדיפות ותלאות רעות המהרגשות לבל בעולם. לכן מזה ידוע תדעו כי טוב העוה"ז הכל הוא. וכל חטוני העוה"ז אין להם אחרית. כי כל שמחה מהולה בחוה"ב ועל. ואין שמחה שלימה בעוה"ז כמ"ס ואחרית שמחה תוגה" (משלי יד) ובהפך הוא כי לחזק בריחות הנדיק נחון לו הלאות העוה"ז. ואמנם תולתו בד'. כי השמחה שיוכה בעתיד תהי' שמחה שלימה. ולא חוסף עלב עמה וזהו שהבי"ר יוסי בן יעזר לכן אחותו. הוא יוקים איש לרעות. אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"ב וכאשר השיב לו יוקים. כלום יש אדם שעושה רצון בוראו יותר מן"ה השיב לו דודו. איך תודה בפך שאנני עושה רצון יולרי ובוראי. וגם זאת תודה בפך לעיני הכל. כי אתה עובר רצון יולך ובוראך. כי תעבור בשאט נפש על כל עבירות שבתורה באין מכלים. הסכרת יאקף עליך לתח תודה כי כל קניי ועוב העולם הזה ותענוגות. כי האדם הכל כאפס ואין. מול התענוגות אשר אט מוכתרים בעוה"ב. כי תולתיו בד'. כי השמחה שיוכה בעתיד תהי' שמחה שלימה. כי כאשר תשים על לבך להבחין אשר הבו"ת האזיל לך כל טובות ותענוגי עוה"ז מזה הדע ותבין כי כל עניני העוה"ז אינם התכלית האמיתית. לכן ידעו הדברים בחדרי לבנו כמדקרות חרב. ובוה נבין המד"ר אשר הלגנו בפתח הדרוש ביקש יעקב לישב בשלוה"א וכו'. לרכלורה נבין מדוע כל יהודי יפחד לבל יאבד חלקו בעוה"ב. וגם אבותינו הקדושים ע"ה. פחדו ותירו מזה. כמאמר חז"ל על הכ' אל תירא אברהם" ובאבינו יאמך על אמרו לא ידעתי יום מותי ועל הכ' ויהרר יצחק חרדה גדולה" ויעקב. כי ארד אל בני אבל שאולה" וזה ע"ה. לולא האבנתי לראות כשוב ד' בארץ החיים" והעמלקים לא יעלו על לבם שום מגור ופחד על חלקם בעוה"ב. ובלבם כי העוה"ב מוכן

(*) כי מי לכו צדיק ביעקב בחיר האבות ששחר כל התרי"ג מצות. כמאמר חז"ל עה"כ. עש. לכן גרתי" ומדוע לא וכה לשעום גם בעוה"ז מעין העוה"ב :

והעמים עליו משא לעיפה. מכל המצוקות שיציגו צביו עד דור האחרון. למשן בתפלתם יקילו מעל צביו את תלאותיהם. וזהו שהציבו כנ"י להעמים הקדמונים על שאלתם, מנן ומאן וכו' ארום בגינ"י וכו' עז' הציבו להם. כי צמחים אמתו צמחי הצו"ת. כי בעבור קבעת כוס התרעלה אשר שמינו צימי ענינו ומרודינו. בעבור זה שמחה שלימה תבא עלינו. וזהו, חדו שליטא' וכו' צעת יקבן גלויתנו לעירנו ירושלים וזהו, קריתא דירושלם' וכו'. ולא שכינתו הקדושה נגן עלינו וימס ויללה. וזהו, יקרי' במייל' וכו' כי ההלכה וכל העובות. וכל ההשפעות וההלכות הוא. כי הקב"ה ישכון ויגור בקרבנו. כמ"ס והתהלכתי בתוכם' כי מה יחסר לאיש שוכן בתי חומר אם ד' ישכון בזהלו ושמר נוהו :

גנוניה למעבר בה בתושבתן כלילתא .

נוסד על מאמר חז"ל (סוכה נ"ב. קדושין ל). צופה רשע לצדיק ומבקש להחיתו אין לך יום שאין יצרו של אדם מתגבר עליו. ואמלא הקב"ה עוזו וה' גופל בידו וכו' ד' לא יעזבונו בידו' וגו'. וביאר בזה האלשיך הקדוש לפי דרך חז"ל סוף הפסוק, ולא ירשיענו בהשפטי' לומר שעי' כן ה' הדין נותן להרשיע את הנדיק צדיק כי המה"ד תקטרן עליו. לאמר, הלא עפי' צמחתו ה' חוסא' לולא ד' עזרו. אמנם זה חסדו ית' שלא ירשיענו בהשפטו. ובהפוך הוא כי הצו"ת נותן לו שכרו משלם. כאילו ה' נמנע מהעבירה צלי עזרו ית'. עז' תקנו לנו קדמוינו וז' לומר צברת השביבנו, והדס שמן מלפנינו ובאחרינו' והוא מיוסד עפי' דברי חז"ל אלה. כי צעת לכת הישראל לעשות דבר מזהו. ואז השקן יעמוד מלפניו לכל יתנו ללכת חיקף צעת התלכס לבבו צמרת אלהים לעשות המזהו. למשן יניחו רגשי לבבו

מעשה אבות סימן לבנים. לכ' למשן ירבה ויפליר בתפלה על כל תלאה וחלצה. והתפלה הוזהר תעמוד לצביו אחריו צעת לתתם. שיתנס השם לרחמים לפני שוביהם. ומה מתקן בזה דברי האז' דזהו ססדרו לנו וז' בתפלה, עזרת אבותינו אתה הוא מעולם' כי נעמרת להם בתפלתם. וגם תפלתם היא, מנן ומרשיע לבגידהם אהריהם' לכן היטה עלת הצו"ת לזכאו תחת פגעי הזמן. דכאשר נהבזון ונשים לבנו אל עילת הציבה על מה חפן הצו"ת להסתיר מאחור את הקן. הגם כי מי יעמוד צמוד ד'. אמנם לפי קט שכלינו והשגיתנו צמחמרי חז"ל. וכול לאמר. בדרך דמיון. האיש אשר חרלו עליו עבודת פרך או מאסר על זמן ידוע. אזי ככל יוס ויוס שיצבור עליו ממספר הימים שהצילו עליו. הוא הולך ומתקרב בכל שעה אל העדר יגונו כי הולך ומתקרב אל הישועה. ולולא ירגיש מעט שמחה בלבו. כל יום ציחר שאת. כמלא כי באתרית ימי המאסר לא ירגיש מהיגון והלער מאומה. בידעו כי בעוד זמן קט יהי' חפשי'. וזהו אחד מהטעמים אשר מחכמת הצו"ת' להסתיר קן גלויתנו. כי חפן צנו ד' שיהי' אבלינו ולער גלויתנו באתרית ימי הגלות כצמים הראשונים. עת הגלה יהודה. שלא יהי' גנרט דבר. א' יען כי היגון והלער הוא לזכרת תפלתו. ב' כי השמחה הנלחית העמידה לבא עלינו. הוא נומחת רק מציבת האבל והיגון שנסבול צעת הגלות. וזהו שאמר המשורר הקדוש שמהינו בימות עניתנו' שמה' שמחיתנו צלי שום התעברות חונה ויגון. כמו שצימי המונה היטה נעדרת השמחה מכל וכל. וזהו ששון ושמחה ישינו. וגם יגון ואנחה' אך שמחה וסוב צלי התעברות האספק. לכן היטה מחכמתו ית' להקדים ולהמליא דוגמת כל המצוקות האלה להאבות הראשונים. ומה גם לאבינו יעקב צמיר האבות. ולזה אבינו האחרון הזה הכבדו עליו ד' ציחר שאת ויחר עז'.

לכבו. אולי ימנע לעשות המלוה. ובעת שהישראל הולך חז' לעשות עבירה. אזי השקן עומד מאחרי' ודוחף לעשות העבירה תיפק שגפל הדבר ברעיונו. ברנשות לכבו ורמיחת דמו. כי יחוש אולי יניחו רגשי לכבו. וישבו מדרכו. ולא יעשה העבירה. וזהו שאנו מתפללים לפני ית' שיסירו מלפניו ומאחרינו. כי מי הוא האדם שיוכל להתגבר על ילדו. בלי עזרו ית'. כמאמר חז"ל, ראנא בשרא והוא גורא' (קידושין פ"א). אך זה מחסדו ית' שהוא נותן לנו שכר. כאילו נמנע מן העבירה בלי עזרו ית'. וזהו שתקנו בשיר יגדל, נגמל לאיש חסד כמפעלו, כאילו הוא עצמו פעל ועשה את המלוה. זאת ידוע כי שכר עוה"ב יכולה בפי חז"ל. בשם עטרה וכתר כמאמרים ז"ל, צדיקים יושבים ועמדותיהם בראשיתם וכו'. וזהו שאמר המחבר איך שישראל משתבחים לפני זולתם. ואומרים להם ראו איך גבר עלינו חסדו ית'. כי ההגנה אשר הדיית'ש ינן עלינו מהי"ה לכל יחטיאנו. לא די שלא ירשיענו בשפטנו לפניו ית'. רק עוד זאת יעשה לנו. כי יתקוב לנו להסלה. כאילו בכחנו נמנעו מהעבירה. ויעשה לנו עוד עטרות לראשנו וזהו, למעבד בה בתושבחן כליאתא :

דויהור ענניא למשפר כילתא.

נוסד על הגמ' (סנהדרין לא). אין בן דוד בא אלא או בדור שכולו חייב או כולו זכאי' ולאחריה הדברים נפלאים מאוד. מדוע דוקא בדור שכולו חייב. אך נמתק הדבר בדרך הליור. רב אחד גאון בדורו הי' לו בן יחיד וכאשר למד האב עם בנו זה. לא עס' הבן את לבו להבין ולהשכיל את הלקח אשר אביו יביגהו. וכאשר אביו סוכית אותו על פניו. באתרו אליו. הלא לך לדעת בני. כי אם תשים לבך ללימודים. עד אשר תגיע למעלת ההוראה. אזי בשמך יקראוך. ובמקומך ישיבוך. באיזה קהלה. למען שים על שמך משרת הרבנות. ויכול להביא ערך

ביתך בכבוד. לא כן אם לא תקשיב ללימודים. ועתוהך תבילה בדברי ריק. ונהמת באחרייך. כי תהי' כאחד הבורים בעם. עני ודל. כי מי ישים פניו אליך. אם תהי' בשפל תחתית המדרגה. אך לשוא שיחת דבריו הגעמיים כי הבן אטם אזניו משמוע. ויהי כדבר אליו אביו יוס' יוס'. ענה הבן אבקשך אבי לבל תפגע בי בדבריך. כי לשוא תדבר דבריך. כי גם משרתך הרבנות לא תמלא חן בעיני. כי הרבנות תאלץ למנוח את העשירים. וגם אם תראה איזה עולה וחמסם ביד העשיר תעמון בחצר. ולא תוכיח אותו על פניו. וכי זו היא דרך איש אמת. לכן לא ישרה הרבנות בעיני. אחת דברתי לא אלמוד. ולא אחי' רב. ויען לו אביו. ואם תהי' חרש ברזל או מעלל. גם אז תאלץ להחיות את העשירים למען יוסיפו על עבודתך אגירה או קשיטה אחת. ויען הבן. לא כן אבי כי אנכי מלאתי דרך ישר לפני. ומלאכה אשר תאלצנו לכסות פשע ולהחיות לשום אדם. והוא. כי אשבור בית הרחל' ושכר המרחץ הוא דבר מוגבל. כי הדל לא ימעיט. והעשיר לא ירבה מהמחיר הקלוב. הגם כי אביו שחרו מוסר. כי לא יאות לכן הרב להיות בעל המרחץ. והדבר הזה לכלימה לו. אך לשוא שיחת דבריו הגעמיים וכאשר ראה הרב כי לא יפת אחון לו. ויחדל לדבר אליו. אך ית' ציקש מאתו. באתרו כי כאשר רואה כי אין לאל ידי להעבירך משונתך. הגם כי אנכי רואה כי תועה אחת בדרכי החיים. אך מה אעשה. אמנם זאת אבקשך. כי תבטיל לי. כי לא תהי' בעל מרחץ בקרוב מעיירי. כי להרפה גדולה תחשב לי. רק חסרתך מאתי. למען לא אראה כלימתי. ויעש כן. ויסע למרחקים. וישכור שם מרחץ. ויהי כאשר ארכו הימים ויאמר האב בלבו. אשע אוראה תעלכות בני. אך הי' לו להרפה. כי יסע אל בנו בבגדי הרבנים. לכן התחפש. וילבש בגדים פשוטים כאחד העם ישינס ומטולאים. ויבוא

ישראל בני צבורי (שמות ד) וע"י נביאו
 כאמן ביתו הדריך אותם במעגלי יושר.
 ונתיבות דרך. ופדת ברייתו עמהם. אם
 ילכו במקומותיו. ותורמותיו יגלוו. יתן להם
 ארצות גוים. ועמל לאומים יקשו. וכל
 כנפיו יחסו. ויתן משכנו בתיכם. אך הבנים
 לא אבו לשמוע לקול אביהם שבשמים. הגם
 אשר שלח להם נביאיו השקם ושלח. להדריכם
 בדרך הטוב. אך לשוא עמלו בהם. כי
 פנו להם עורף והפרו הבצית ובחרו בדרכי
 זולתם. לכן נתשם מעל אדמתם וסלכו
 בראש גולים. למען ישימו על לבם. על
 מה עשה ד' להם ככה. למען ישובו מדרכם.
 אך כאשר ארכו ימי גלותם. ואביהם רואה
 כי לא לקחו מוסר. ולא עזבו דרכם השוים
 והפרוע. ואיש איש יעשה כחפץ לבבו
 למדות דברי אלקים ותורתו. יאמר להם
 אביהם שבשמים. הלא אראה. כי גם כאשר
 שבעתם נדוד. עוד לא הטיבותם דרככם.
 לא חרפו משבועתכם. מה לכם בני
 להרחיק נדוד מביתי ומארצי. ולבלות
 ימיכם בין זולתיכם. הלא טוב לכם כי
 תשובו לארצי ולביתי. וזהו שאמרו חז"ל
 כי גם בדור שכולו הייב יבא משבד
 ודרכם השוים תהי' הסיבה לפדותם מבין
 זולתם. אך זאת לדעת לבבון נקל. כי לא
 יחדלו יגיעות בין להאב ית"ש כמאמר
 (מלאכי ב' י"ז) הוועתם את ד'. ובין
 להבנים הם עמו ישראל. כי ההכרח להעמיס
 עליהם חבלי משית. למען זרוק אותם
 עד אשר יוללחו להשיג מעלתם הנכבדה.
 כי יהיו לאור עמים רבים. וזהו דוהור
 ענניא גם אם הזהיר אשר על פניו
 מכוסה ח"ו. בענני העונות. שח"ו הדור
 כולו חייב. הענינים בעלמס. הם יסיו
 הסיבה למשפר כולתא כי גם אז יסיו
 הוא ית' לארצו. ויגאלנו ברמיו. ובכר
 חסדיו יעשה לנו חופה נאה. אך בעת
 שהדור חייב ח"ו. אזי ע"י מעשיהם. אשר
 בחרו להם דרך לא טוב. מוכרחים הם
 להזדקך. ע"י לרעות רבות ורעות. הם חבלי
 משית. למען יסור מהם לב האבן. והמדות
 הנשחתות

ויבא אל בנו. והגם כי פני הבן חשך
 משמור תחלו. ויפי פניו חלק הלך לו. אחס
 הרב הכיר את בנו. אך הבן לא הכיר את
 אביו. כי התחפש במלבושים כאלה. אשר
 לא עלה בלב הבן מעולם. כי אביו הרב
 הבאון ילבש בגדים כאלה. ויהי כאשר עמד
 האב לפני הבן להתבונן עליו. וירא כי
 איש אחד הניח לפניו-קשיטה. ויתן לו
 מטאטא וגיגית בהדרת הכבוד. וגם הוא
 לקח קשיטה מלחתו. ויתן לבנו. ויבקש
 מאתו להח לו מהכלים האלה אשר נתן
 להאיש אשר בא לפניו. ויאמר הבן להאב.
 לא עבורכם הכינוי הכלים במקום הסתר
 הזה. ואחס קחו לכם מהכלים המוגחים
 בבית המילוא. אח אשר יטב בעיניכם.
 ויאמר מדוע לאיש הזה נתת מן המוצרים
 המולנעים לך במסערים. ולי תאמר כי
 אחק מאתם הפסוקים המוכנים לפני כל.
 הלא גם אנכי נחתי לך קשיטה כמותו.
 ועתן הבן הלא חדש כי זה האיש. הוא
 הנביר ר' גימפל מפה. ומדוע תדמו אתכם
 להנביר הזה. כי אחס מן העניים הכובדים
 בעיר. לכן עליכם לקחת מאלה המוגחים
 לפני כל איש. ולא יכול האב להתאפק.
 ויאמר אל בנו. הלא תכירני בני כי אנכי
 אבך. ועמה הלא חראה. כי גם במלאכה
 במזבח כזאת אהב עליך ההכרח. להחניף
 להעשרים. ועמה מדוע לך להרחיק נדוד.
 ולבלות ימך. במלאכה נמזבה כזאת. הלא
 טוב לפנך בני. כי תשים פעמך לביתי.
 ותחת דגל התורה תשים משכנך. וכל
 כנפי תחסה. אך זאת להבין. כי לא יבצר
 להאב יגיעות הרבה. עד אשר יוכל להשיג
 את בנו השוכב והפרוע בשער ההוראה.
 עד אשר יוכל לרעות אלן קדשים בחור רב
 העדה. כי לדאבון לב האב קנה הבן במשך
 הימים אשר הי' גולה מבית אביו מדות
 גשחות ונחשבות. ועל האב לסלול לו
 מסילה חדשה בדרכי חיו. להדריך אותו
 בנתיבות היושר ומעגלי דרך. עד אשר
 יוללח לנחות עדת איזה קהלה מישראל:
הנביא הברית יחברך. ואל לעמו

הנחתות אשר רכשו להם. במשך זמן
היותם בין זולתם. ויטיבו דרכם וישימו
על לבם. לשב מדרגם דרך הרע. אשר
דבקו בהם לאהבה. אי לזאת יען המהבד
לנו עלתו הטובה והנאמנה. למען יהי
טוב חלקנו ונעים גורלנו. שנעורר את
האהבה להביות בדור שכולו זכאי ברוב
זכויות. אז תהי האהבה והגאולה. ברב
טוב ומשגיגים הרבה:

כי רבומיה דעבירותא עבדון
במלכותא.

נסדר על הכתוב (תהלים ק"ה). ויצאם
בכסף וזהב ואין כשכמיו כושל
נקדים מאמר חז"ל (ברכות דף ט'). אמר
הקב"ה. כדי שלא יאמר אותו צדיק
ועבדו ועינו אותם קיים בהם. ואהרי כן
יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. ואם אותו
צדיק לא יאמר. לא ה' הבויות מקיים את
דברו חז"ל? בשהדרינן ל"א כשבאו בני מלרים
לרון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדן
"תנו לנו כסף וזהב שנמלחם במגדן והשיב
נביאם בן פסיסא להם. תנו לנו שבר
עבודה של ששים רבוא ששעברתם
במצרים" אך מה יענה על שבת לוי שלא
נשתעבדו במלרים. (שמות רבה ה) ובאמת
כשאנו לעמינו אין להקשות כן. מאחר
אשר השי"ת הזה למרע"ה. דבר אל בני
ישראל וישאלו" ושבט לוי הם בכלל בני.
וכיון שהיא מ"ע שגלונו בה ישראל. אין
לבקש טעמים עלי. אם הוא שבר עבודה
או לא. כי כך לזו הבויות. כמו כל מ"ע
שבתורה שהם בלי טעם מזכר. אך מדוע
לא ענה נביאם המירון הזה. וזה ידוע
כי לא יהי להם מקום להקשות על שבת
לוי. ואם יענו כי שאלה הוא ע"מ להחזיר
יכול להשיב להם כי לא ה' הדין להחזיר
שהרי נטבעו כולם בים סוף (*) אך הוא
הכיר בהם. כי הם אינם מאמינים רק
במה שכתוב מזכר ביהודה. ולא אשר
והם

בדברי חז"ל. וכמ"ס להם. מהיכן אתם
מביאים ראיה מן התורה? ובשומרה לא
מלינו ששבת לוי לא עבדו במלרים. לכן
דעו פא להם השיב להם. ולא השיב להם
מטעם חוקה שהעדים מוכיח עלי. רק
מן השכל. כי דבר זה הוא חיוב מן השכל
לשלם שבר עבודה אשר עבדו במלרים.
ובאמת לא הקשו לו משבת לוי. כי הרשעים
האלה לא האמינו בדברי חז"ל. אבל אנתנו
בני. אשר דברי חז"ל קדושים לנו והם לנו
לעניים בהמירון הזה לא ימורן לנו. ובאמת
לא נוכל לומר זה המירון. כי שלשה דורות
עבדו בפרך ובכל עבודה קשה במלרים.
בעבור שהדור הרביעי אשר ישיבו יקבלו
שבר העבודה. ובאמת לא היתה כוונת
הבויות בזה שאמר ואהרי כן יצאו
ברכוש גדול על רכוש מכסף וזהב. ללכאורה
יש להחזיק מדוע לא אמר הבויות ואחר
יאלו ברכוש רב? רק אחר ברכוש גדול לרמוז
ע"ה"כ. בימי גוי גדול דע"י גלות מלרים זכו
לקבל את התורה. ולהיות גוי גדול אשר לו
אלקים קרובים אליו (דברים ד'). אך מה
מתקן בזה דברי הס' שבר"ש בשם המפרש ע"ד
הליוור. נער אחד השכיר עלמו למשרת אלל
אדון אחד. ויהי ככלות הזמן נתן לו אדונו
בשכרו מטבע זהב. והנער לא ה' מדין
בטוב מטבע זו. ולא ראה לקבלה ויקרא
האדון את אבי הנער. ואמר לו ראה נא
אם מטבע זו אינה טובה. ויהי כאשר
הסתכל בה אמר לו. אין אחת כי מטבע
זו טובה הוא מאוד. ואילו הייתי אי
המשרת אללך ביודאי הייתי מקבל מטבע
זו. אך לפי שזה הנער. עבד אללך ובה בשכרו
מהראוי ליתן לו מטבע. שהוא בעלמו
יבין שהיא טובה. וזה דברי הבויות לנאמן
ביתו הוא מרע"ה. האמת הוא שאני
הבטחתי לאביהם רכוש גדול לא מכסף
וזהב ודברי הכל כאלה. רק רכוש רוחני
הוא התורה והמלות. אבל כדי שלא יאמר
אותו בדיק ועבדו ועינו אותם קיים בהם
והם

(*) כי המצרים רדפו אחרי בני. ויהי בלחם בהם והמכונס. וזקק המלחמה הוא דשלל
הרודפים שי"ך להנרפים הנצוצים המלחמה. רע"ס.

והם נתגשמו בחומר ובלבנים. והם אינם מבינים כעת את הרכוש הרוחני ולפי הבנתם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם" הרי מחמת כי בהם ה' העבדה. לכן לזה הבו"ח לתת להם רכוש כפי הבנתם אבל על שבט לוי לא יוכל אותו לדיק לומר ועבדום ועינו אותם קיים בהם. לא ה' להם מקום לבז בזות מלרים. אך מחמת כי השבט הזה בחרו גם במלרים ללכת בדרכי התורה והמלואה. ולהורות להעם דרך ד' (ש"ר פ"ה ע"ט*) לא תהי' כהנת כפונדקית? ומדוע יגרע חלקם בזכות מלרים וכי, "בשביל שאני זכר הפסדתי" לכן גם עליהם ה' המ"ע בחוק כל כזרי לבז בזות מלרים אף שהם לא עבדו עמהם בפרך. והוה שאל' דע"ה... ויוציאם בבקף וזהב ואין בשבטיו" גם שבט לוי כושל והוה שאל' המחבר עלמו הנאמנה. כ"א ה' הדור כולו וכאז במעשים טובים ללכת בדרכי ישרים ה' נוהל אותנו ועושה לנו החופת דודים. כימי לאחינו מארץ מלרים יראנו נפלאות בלי תכלי משית. כמו השבט לוי הגם שלא היו בכלל השעבוד וזו לבזות מלרים כמו העם כלו שעבד ובפרך. והוה, לפימי' רעבידתא עביון מטלחא:

בתכתקי דהב פיזא ושבע מעלתא:

נוסד על המדרש (ויקרא רבה פרשה ג') על הפסוק, טוב מלא כף נחת ממלא חפנים עמל ורעות רוח. טוב כי ששונה הלכות ורגיל בהם מטי ששונה הלכות ותלמוד ואינו רגיל בהם. אלא ורעות רוח רעותי' דבתקרי בר אילפן". בסוף ברכות איתא, ת"ה מרבים שלום בעולם. שנאמר ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך". וזריך לבאר החילוק בין בניך לבוניך. ומה יפה כתב בזה בס' פ"א. ע"ד הלוי. מלך אחד עשה חוזה עם בונה לבנות לו ארמון מפואר.

והיא לדעת. כי לא איש אחד יוכל לבנות הארמון. וגדרש לזה הבנין בעלי מלאכות שונות אנשים. ויחדים לכתוב ארזים. ואחרים לפסול אבנים מן המחלצ. ואנשים ללבן לבנים. ומרשי עמים לעשות מלונות ודלתים. ומרשי ברזל לעשות ברזי ברזל. סוף דבר לכל סוג מלאכה. נחון לבעל מלאכה היודע במלאכה זו. ובסדר זה יקומו הארמון על תלו. אמנם אם המסיע אבנים. יבא לכתוב ארזים. והמחשך ברזל יבא ללבן לבנים. יהיו הענינים במבז רע מאוד. ומלבד אשר לא יקבלו שכר על עבודתם. עוד יקבלו עונש על עוונתם. וכן אנחנו רואים בחיל המלך. כל גידוד וגידוד מסודר לפי משטרה. ואיש על דגלו באותותם. חיל המורים בקשת. וחיל המורים בכלי הותח. וחיל רגלי. ואם יחלפו משקס. יהיו בלי סדרים ויהרסו ענינם. וכן בממשלת ומשטר הרוחני. הגם אשר כל ישראל קבלו המורה בכלל ובפרט. איש לא נעדר. ואין איש מישאל יוכל לפטור איש מאוס דבר שבמורה בשום עת וזמן. אמנם גם ע"ז יש משטר וסדר. איש פשוט שאינו מלומד כ"כ לעסוק ולהעמיק בחלמוד. ויש לאל ידו ללמוד משנה. אזי אם יחליף סדר משנתו ולמטן ישיג הכבוד המדומה ישים לפניו לימוד אשר הוא למעלה מרות בינתו. לא יאשר בידו מאומה ממשנתו. והוא בגפו יא' כמו שה' בראשונה. לכן בראשונה מוטל על אדם מישאל ללמוד חובותיו המוטל על איש הישראלי בש"ע. למטן ידע איך להתנהג בדרכי הבו"ח עפ"י המורה אשר יורו הש"ס. ואם לא יחוש לזה. ויחזיק בדברים הרמים. אשר הם למעלה מרוח שכלו. בטח כי לא יקבל שכר על לימודו. כי ראוי צנת אשר עמדתו לפני הר סיני לקבל המורה. קרא ד' למשה לעלות אל ההר. ולכל ישראל העיד לעמוד מנגד. ולכל נגוש בקב"ה

(*) רבשבי"ל זה היו פנויים מעבודת פרך. אמ"ר דרוש כי שיחור. יעו"ש דבר בחמד ונעים בזה.

תחימין צדיקי קדם רב פעלתא.
וריהון דמי לשבעא חדותא:

נוסד על הכתוב, ופלאה הארץ דעה את ד' (ישעיה י"ח). ועל מאמר חז"ל, צדיקים יושבים וכו', ונהגים מיו השכינה כי באמת הגם שהאדם רוצה להשיג סודות עליונות. ולדעת מחברי הדרה. אבל החומר מונע אותו. אבל לעמוד שיוזק החומר. או בעוה"ב. כשהם מופשטי החומר. אז ישיגו כפי חשקם שה' להם בעוה"ב להשיג. וזהו שמה הנביא כי אז, ופלאה הארץ אפילו עמי הארץ שיוזקו אז, דעה את ד' ובאמת דעת לנכון נקל. כי לפי ערך הסודות שיהגלו אז. אף הת"ח הם ע"ה בערכם. אך עלינו להאמין. כי הקב"ה יפתח את לבנו. ולהשכיל עמקי סודותיו. וגם לע"ה יפתח ד' שערו אורה. וזהו שאמר המחבר כי בעת שזכו ישראל הנקראים צדיקים לזיקים כמ"ס. ועמך כולם צדיקים לשבח בגבול הבויה"ה. אז נזכה כולנו לעלות על הרי בשמים. כי כולנו נשאו יחד. כי אז יגלה לנו עמקי סודות התורה. כמו שהבטיח לנו מן התורה, במשך היוכל הוא שופר הגדול, הטה יעלו בהר"ו אז ישו כל ישראל במעלהם. ויוכלו כולם לעלות על ההרים הגבוהים והנשאים הם סודות התורה. וזהו וריריהון דמי כל ישראל ישו אז במראות התורה לשבעא חדותא נוסד על מדרש חז"ל (שומ"ט מומור ט"ז). אל תקרי שבע אלא שבע אלו שבע כיתות שעתידין לראות פני שכינה כי כל הכיתות יזכו יחד ללמוד תורה מפי השכינה [כי מספר שבע יורה על הרבוי כמ"ס למעלה] כחומר הכל, וכל בניך לימודי ד' באין הבדל. כי אז יזכו כל ישראל למעלות הנמות והנשגבות:

רקיעא בזהיריה וכוכלבי זיתא:
הדרא דלא אפשר למפרט בשפותא:

ולא

בקהלו. כי סקול יסקל או ירה יירה. הכי הראה הבויה"ה למשה כי לא כל אדם שזו בעיני התורה. כי משה באשר כי הוא מובחר מן האנושי. ולו היכולת ללמוד כל ידיעות שבחורה בכללות אפרותיו. גם להעמיק בסתרי. הרשה לו לעלות בהר. הם הדברים שרמים בסתרי התורה. אך לא כל אדם יזכה לזה. לכן זה לכל העם לעמוד מנגד. רק כל אחד ואחד יקבל כפי מדרגתו. וזהו, וכל בניך למודי ד' כי כל בני ישראל קבלו התורה במעמד הר סיני. אמנם חז"ל הסבירו ענין, אל תקרי בניך אלא בוניך. יראה עניני לימוד התורה הם כמעשה הבנין שזכרנו. אשר כ"א ואחד. יעשה בסוג מלאכתו. אמנם אם החורש ברזל ילכון לבנים. והחרש עלים יעסוק בהכריתו ברזל. ישחיתו בני הארמון ולא יעמידוהו. ככה אם איש פשוט. לימוד לימוד אשר הוא למעלה מרחו בינה. וגם הוא יתפזר לעלות בהר התורה. סקול יסקל או ירה יירה. יושלך ממעלתו ומאומה לא יאשר בידו. וזהו ביאור המדרש שהלגנו למעלה. כי לא יהי לו רק, מלא חפנים עמל רק, רעותי דמחקרי בר אולפן הוא הכבוד המדומה אשר יתפזר להשיג. אמנם ידע כי הכבוד יבחר ממנו. ועוד יושלך ממעלתו אשר יהי לו כי, סקול יסקל. זאת ידוע דמספר שבע מורה על הרבוי. כענין, שבע יפול צדיק וקם. גם ידוע דתוה"ק נמשלה לזהב ופז. כמו שנאמר, הנחשדים מזהב ומפז רב וזהו שאמר המחבר, בתבתקי דהב פיזא הסכאות אשר נזכה בעולם הבא עבור עמלנו בחורה הנקראת זהב ופז. יש בה הרבה מעלות ונדרגות. אשר כל איש ישראל יעמוד בה לפי מדרגתו. וזהו, ושבע מעלהא לכן ידע כל אחד ואחד שאין לקפוץ בלימודה על מעלה גבוה מחמתו כמו שביארנו במלאכת הבנין אך בעת נזכה. כי:

ולא אשתמע וחמי נבואן

תזווא :

שני דברים. וזו, מקומך אל הנח' מקומך אשר באת ממנה בעת הלידה. היא הטיפה סרוחה. גם מקומך אשר חלך אלי'. הוא המקום עפר רימה ומוליטה. גם השני מקומות אלה אל תנח ממחשבתך תמיד. להסתכל בהם. אמנם אם איננו מסתכל בשלשה דברים האלה, והוא מושג כעור בלשרים. וגוון נפשו על קנינים המדומים. וזה שאמר ריב"ל. והולך בדרך ואין עמו לוי'. דואת ידוע דהעוה' נקרא דרך. כי העוה' הוא רק דרך וזוהו לבא על ידי' לעוה' צ. ואם אין לו לוי'. כי כסף וזהב לא ילו אותו לבית עולמו. וזהו ביאור הכ'. אם בסוף תלזה את עמי' לבית עולמם. כי הלא תראה בעת שמכניסין את האדם לקבר. מכניסין עמו לפריט ושערותיו. וגם דמו שנשפך על הארץ. או נבלע בצנוריו. אך הונו ורכושו לא יכניסו עמו בקבר. מזה תוכח. כי כל הקנינים המדומים. אין לו. בהם קנין עולמי. והוא רק שומר עליהם כל ימי חייו. לק אם יש מוח בקדקדך. תחוס על עני ואביון. ותחזיק אותם. בתמיכה שיש בה סמיכה. כי את העני'. מה שתתן לדקה לעניים. עמך. רק מה שתתן לדקה לעניים הוא עמך. כמאמר הכ'. והלך לפניך צדקך. כי הדקה תלזה אותך לחזר מות. והכסף וזהב ושאר קנינים. בעת אשר הוא יוכל לקבר. הם ישארו בביתו כמי' דהע'. הון ועושר' ישארו בביתו' אך וצדקתו עומדת לעד' לזה יפך ריב"ל. למי שהולך בדרך העוה'. ואין לו לוי'. יעסוק בתורה' לכן לא אמר שילמוד תורה. כי לא כל אדם יוכל ללמוד תורה בעלמו. לכן נתן לו ענה. שיהי' ממכיר דאורייתא. כי להחזיק הלימודי'. יוכל כל אדם לזכות לה:

ובזה שמעתי לזכר משנה שלמה במ' שבת (פרק כ"ד). מי שהחשיך לו בדרך. הכוונה מי שעברו עליו שני חייו של העוה' בחושך. כמ"ס דרך רשעים באפילה' (משלי ד') כי לא פרס מלחמו לכל. ומכספו לא נתן פזר לאביונים. גוון כיסו

נוסד על הנמ' (ברכות כ"ח). אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא מיום שחרב בהמ"ק לא נראית רקיע במהרתה. שנאמר אלכיש שמים קדרות ושק אשים כסותם'. נקדים דברי ר' יוסטע בן לוי (עירובין כ"ד). המהלך בדרך ואין עמו לוי' יעסוק בתורה'. הא ריב"ל אמר בעלמו (שבעות ט"ז). אסור להתרפאות בד"ת' וגם נבין מדוע לא אמר ילמוד בתורה. עוד נקדים דברי עקיבא בן מהללאל (אבות פ"ג). הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה מאין באת מטפה סרוחה. ולאן אתה הולך למקום עפר וכו' ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני סמ"ה הקב"ה' ודורשי רשומות רמזי דבריו במסורה. ג' ורליטן. וראיתן על האבנים' (שמות א'). וראיתם את הארץ' (במדבר י"ג). וראיתם אותו וחברתם' (במדבר ט"ז). וראיתם על האבנים הוא ההסתכלות מאין באת מטיפה סרוחה. וראיתם את הארץ. היא ההסתכלות לאן אתה הולך למקום עפר וכו'. וראיתם אותו וחברתם את כל מלות ד'. הוא ההסתכלות לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. וזהו, ואבררה וקן בא בימים' וקן הוא עסקה חכמה. ואזוהו חכם הרואה את העולד. שעתיד ליתן דין וחשבון על מפעליו. בא בימים שהוא בחשבונות הסתכל תמיד על שני הימים האלה. על יום הלידה שבה מטיפה סרוחה. ויום המיתה שגריך להלך למקום עפר רימה ומוליטה. וד' בירך את אברהם בכל' וע"ז בא הדרש מחז"ל (ב"ר פ' יט). שהשלישו ביצרו' שניו שהסתכל בשלשה דברים אלה שוב לא בא לידי עבירה. וזהו שאמר שהע"ה (קבלה יוד) אם רוח המושל תעלה עליך' שאתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני המושל העליון על כל המושלים. עוד עליך להסתכל

כיון לנכרי' והוא עפ"י מאמר חז"ל (ב"ב דף ט'). לא זכר ועניינם מדורים תביא בית' אך יתפזל להסמך מזה וזה, ואם אין עמך נכרי' כי לא יתפזל שהמכורים יתלקו עמו ברכושו. מצינו על החז"ר יחזיק ת"ח מהונו. כי הת"ח נקרא חמר. כמ"ס. יששכר חמר נרם' כי יזכיר לעלמו השלש דברים אשר הוריעהו עקביא. ואחד מהם כי נטל עליו להפריד מכספו וזהו וקנינו. ויובילו אותו אל החלר החיונה. ויניחוהו שמה. כי הקבר נקרא חלר החיונה כי הקבר הוא הפרחודור. אשר ממנו יוציאו אל הסרקלין לפני הבוית לתפ דין ותשבון על מפעליו. וזאת ידוע כי העוה"ב נקרא שבת (ע"ז נ' ע"א). והוא שאלמה המשנה. כי שכי הכסף ושאר הקנינים. אשר תמל עבורם בעוה"ז. יומם לא ינוח ויליה לא יסקוט עבורם. הם כלים שאינם נעלים עמו בשבת. הוא העוה"ב. אך האדקה אשר נתן לאביונים להחזיק ת"ח. הם כלים הניתלים עמו גם לעוה"ב. גם לאחר שנפסק חבל חיותו בעוה"ז. וזה הגיע לחצר החיצונה' הוא הקבר, גומל את הכלים הניתלים עמו בשבת. הוא האדקה והחסד שעשה בחייו. כי המה ילכו לפניו. כמ"ס. והלך לפניך צדקך. ושאין גמלים עמו בשבת. הם להכסף והזהב שעמל עליהם בעוה"ז, מתיר את החבליים' בעת כי נפסק חבל החיות מהעוה"ז. והם גופלים מאליהם. כי הם אינם לו לקנין עמלי. הוא יוכל לקבר. והם גופלים ממנו. כי הם ישארו בביתו:

ובזה מזה לבאר דברי דהע"ה. אשא עיני אל ההרים. מאין יבא עזרי. עזרי מעם ד' דהע"ה מזה ברוח קדשו את אשר יבא על עם בני' באחרית הימים קודם ביאת המשיח. לכן ביקש העזר מהבו"ח. כי גם מזה ברוח קדשו אשר עמוד המורה שנתנה על הר סיני. ועמוד העבודה שנעשה בזה"ק אשר נבנה על הר המורי. הוא הר הבית. שיהיה היזו בשפל המלך. כי עמוד העבודה

בעוה"ר. הושבת מכל וכל. וגם עמוד התורה בעוה"ר הוא בשפל המלך מאוד. וזהו שהתאונן ע"ז המלך החסיד ע"ה. אשא עיני אל ההרים' אשר עליהם כוננו שני העמודים עמוד התורה ועמוד העבודה. והם הושפלו מאוד. לכן נפשי נבהלה. מאין יבא עזרי' אמנם אחד לנפשו. כי תקויו אל העזר עוד לא אברה. כי אקוה אשר, עזרי' יבא מהעמוד השלישי הוא עמוד גמילות חסדים. והעמוד הזה הוא, מעם ד' כדכתיב. בי עם ד' החסד' ולכן נקרא העמוד הזה עם ד'. כי הוא ית'. עושה שמים וארץ. ילדה כי בא להראות במופת. כי בעבור העמוד הזה יוכל לבא העזר. מזה שהקב"ה תומך בזרועו את השמים והארץ. הגם כי הוא ית' ברא אותם שיעמדו על שלשה עמודים. תורה. עבודה. גמ"ח. ועמה כי השני עמודים הראשונים השפלו מאוד. ומלכס נורא הוא. ה' המהרואי. כי יתמוטעו. ולא יעמדו על מלכס. לכן מאשר אראה. כי הוא ית' עושה אותם שיעמדו על עמדם ולא יתמוטעו. והם עומדים רק על העמוד האחד של גמ"ח. מזה נוכחתי כי גם עזרי תהי' בעבור העמוד הזה. ודעת לנכון נקל. כי אם נגמול חסד לתופשי התורה אז נעורר גם העמוד הראשון. ויחילו בזה שני עמודים. עמוד התורה. וגם גמילות חסדים. והם יחילו כמו נד להביא לנו העזר כמ"ס. ואורח צדיקים' הוא זכות האדקה. באור נגה הולך ואור' מעט מעט תאיר. עד נכון היום. ככה הוא האדקה. כי פרוטה ופרוטה מלטרפת לחשבון גדול. ומה מתקן בזה דברי דה"י יוסף בשם חכמי קשתילא ביאור דברי דהע"ה. ד' צלך. כמו שזילו של אדם עושה כל התנועות שמתנועה האדם כנגדו. כן מרח הקב"ה לעשות לאדם כפי תנועותיו ועסקיו. מדה כנגד מדה. גם זאת ידוע. כי ישראל נמשלו לכוכבים. והגבם היום ככוכבי שמים' (דברים א') וזהו שאמר המחבר. כי העזר תבא לנו מאת הבו"ח. ואלו.

תוצא הארץ נפש חיה" וכאשר נתבונן בזה נבחין חביבות האדם אל הבויה"ם. גם נבחין חביבות האדם אל בוראו ית' ממה שהחריד עבורו בוראו ית' כביכול את כל החרדה הזאת לבנות עבורו ארמון משואר בניי בכל טוב הוא הג"ע. ולא בנה אותה ע"י אומניו. וכ"ז למען ית' הארמון מבונה בכל טוב. עבור הבדיה האהובה לפניו ית'. למען יתענג בו. ויהנה מתוכו. אמנם מה מאוד נפלא בעינינו. בראותנו אשר זה האדם הבדיה החביבה לפניו ית'. לא לן בהארמון המפואר אף לילה אחד. ומיד גורש מתוכו? גם כאשר נתבונן בעת אשר הבויה"ם ספן להטיב עם עמו ישראל. בקבלם תורתו. נתן להם ארץ חמדה ליון וירושלים. אך הג"ע העלים מעיניהם. וגם לא הראה להם מולאו ומובאו. כי אין למולא אדם שה" בג"ע וראה אותו. אך נמתיק הדברים ע"ד הליור. בעיר אחת ה' פשיר גדול. ונרנן מאוד. ושמו הסוב טורף למרחוק. ויהי היום נתארח בבניו ת"ח גאון גדול. אך עני מאוד. כי בא שמה לתת ספרו על מכשם הדפוס שה' בעיר ההוא. וישם דרכו לבהמ"ד. וירוש מחובשי הבהמ"ד. אם יש למולא איזה חוץ דלים. כי יחון אותו ויקרבו אליו. במשך זמן הדפים ספרו. ויעטוהו. האם לא שמעתם מהגביר הגדול השוכן פה בעירנו. כי שמן חורק שמו הנהלה. וילך לבית מעון הגביר. וימלאוהו יושב עם ב"ב על שלחנו אוכל ארוחת הלהרים. שלחן ערוך מאכלים שונים דשנים ושמנים. ויהי כראות אותו הגביר. וישאל בשלמוהו אך בשפה רפה. ולא פרס לו מלחמו ויין שלחנו. ולא דיבר אתו מאומה. ויאמר האורח בלבו. וכי זה הוא הגדול הגדול. אשר כל פה ימלא מהלמו. אך לשוא ילהלוהו. וכל האדם כוזב. וילך משם בפחי נפש. וכאשר שב לבהמ"ד. ויקוף רב קוף על חובשי הבהמ"ד. כי שלחוהו לבית הגביר. ויתנם לאנשי ללון. ובני תרמית באמרו להם כי התלו בו במה שלחוהו לבית הגביר באמרם

ואז תראה הקיפ בטהרתה. הוא בעת אשר ישראל שמעלו לכוזבים. לא יהיו מוכים בסגורים רק ילכו באורח זיו וטובה. שימו עיניהם ולבם להביט על השלשה דברים שאמר עקביא. ויתנו לדקה למופשי המורה וזהו. רקיע בזהרורה בעת, וכוכבי זיתא" כמ"ש. ואורה צדיקים" הם ישראל כמ"ש. ועפ"ך כולם צדיקים" כי לא יהיו ממששים כעור באפילה בהבלי העוה"ז. וקניני המדומים. רק יתשובו חשבונם של עולם הפסד מלוא כנגד שגרה. באור נגוד" אז יהיו בעתו כי תבא להם הסעור מאת הבויה"ם והרקיע תראה בטהרתה. וזהו. הולך ואור עד גבון היום" (משלי ס) ואז נוכח לכבוד והדר. אשר אי אפשר לפרט בשפתים. ולא נשמע ולא נראה לשום נביא בעולם בשום חזיון ומראה וזהו. הדרא וכו' ולא אשתמע" וכו'.

ברא שרמא ביה עין בנו עין גנתא.

ממיי"י ב'י הנגא פבהרי דשכינתא.

ערי רמזי דין הוא ברם באמתנותא.

נוסד על הגמרא (עניני דף ל"א) אמר ר"א עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים לע"ל. וכל אחד מראה עליו שנאמר. ואמר ביום ההוא הנה אלקינ"ו וכו' וגקדים דברי המלך המסיד. חסד ומשפט אשירה לך הוי' אומרה" כאשר נתבונן בזה"ק נראה כי בבדיהם כל האילנות עץ עושה פרי. נאמר כי בראם הבויה"ם ע"י אומניו. כמו תוצא הארץ" תדשא הארץ" וכאשר הבויה"ם ברא את הגן עדן יחס את הנטיעה והממיחה לעמון ית'. ויטע ד' אלקים, ויצמח ד" וכו'. גם כאשר נתבונן בבדיהם האדם. יחס הבויה"ם הבדיה לעמון ית'. ויברא ד' אלקים את האדם" ולא עשה כן לשאר הכרואים רק בראם ע"י אומניו. כמו

ע"י כפיו ית' שנעשה בהם. ומופת לזה מאמר חז"ל (ב"ר פ' ח'). שביקשו מלאכי השרת לומר לפניו קדוש. לולא שהפיל ד' עליו תרדימה. לכן ביקש הבו"מ עזרו מנוח למשכן לו. את הג"ע. למען יתענג במקום הקדוש הזה. בגופו ונפשו בתענוגים רוחניים. ורלוגו ית' ה' שיה' שם לעולם. כמדחו ית' אשר לא תשתנה לעולם כמאמרו ית' אני ד' לא שנית"י (מלאכי ג'). אמנם כאשר אבינו הראשון חטא. ונתגשם חומרו עד אשר לא יכול לסבול הרוב טובה מתענוגים הרוחניים אשר בעדן אלקים בגופו ונפשו. לכן ביקש הבו"מ לרי למחלתו. למען יוכל האדם לשבת בגן עדנו. ולא מלא תרופה אחת למענו. רק מיתה. כי כאשר תתפרד הנפש ממאשר הגוף המנוגס. תוכל הנפש לנוח בגן עדן. וגם הגוף. לאחר אשר יהי' צבור הארץ. הזמן הידוע לו ית'. ויוקק שם. ולאחר התחי' ע"י טל העליון. אזי יורדך הגוף גם הוא. ויהי' אך זכיר. כמו שה' קודם החטא. אז יתענג בגופו ונפשו בעדן אלקים. כי אז יוכל לגשור רב הטוב הלפני שמה. ואז יתן תודה לו ית' אפים. אחת אשר מנע מאתו הג"ע. בעת עכירת גוו. כי אז ה' לו הג"ע למכאובים גדולים. כי כאשר נעצר גופו. לא ה' לאל ידו לקבל קדושת הג"ע ורוחניותו. כי אז יגלה לעינינו גודל קדושת הג"ע. ואז נבין בעליל. כי עליו להודות לו ית'. על אשר מנע מאתנו הבהירות הזאת עד העת הכמוס אתו ית'. והשנים. נודה לו ית' על הזמן שאחר התחי'. כי יתן לנו את הג"ע. ורב טובו אשר לפניו. למען נתענג שם בכל מיני תענוג. ובזה נוכל לבאר דברי המסורר הקדוש דהש"ע. לויתן זה יצרת לשחק בו" (תהלים קיד) יראה מילת לויתן הוא. חבור הגוף והנפש. אם יהיו בזיכך שוש. כמו שה' בשעת הבריאה. וזהו. לויתן זה יצרת"י אם יהיו מזווכך כמו שה' בעת היצירה אזי "לשחק בו" חסן לנו הג"ע ותענוגיו להשתעג בו בגוף ונפש. בכל מיני שחוק ושמחה

באמנם כי הוא נדבן גדול. וכל הארץ מלאה תהלתו? אך גם הם התפללו מאוד על דבריו אשר הגיד להם. כי מה דאה הגביר על ככה. לעזוב דרכו הטוב. ולא קירב את העני המבקש טובתו. עני כזה אשר הדרת זקנים חופף עליו וחכמתו מאיר פניו? ויהי ממחרת כאשר פגש הגביר את האורח בחוץ. שאל בשלמו. ויבקשו לסור אל ביתו עמו. וכאשר באו אל ביתו. נתן לו. לערוך לפניו ארוחה ביד הגבירים. וישב אללו. וישוחח עמו אדות ענינו בעיר הזאת. ויספר לו את דבריו. ויבקש ממנו הגביר. לכל יעבור תביתו כל העת אשר יהי' בעיר הזאת. ויתן לו חדר מיוחד בביתו. ומטה כסא זולתן לפניו. באמרו לו כי כל מחסורו עליו. האורח השתומם מאוד על המראה. ועל טוב לב הגביר. ולא יכול להתאפק. ויאמר אל הגביר. אל יחר אף אדוני עלי. כי אשאל מאתו. מה נשתה היום מיים אחמול. ויען לו הגביר. ידע כבודו. כי מעודי בחרתי לי דרכי. לעמוד לימין אביון. ואף כי לתופשי הטורה. בכל נפשי ובכל מאודי. אך זאת אודיעכם. כי רופא אמן אכני. וכאשר אראה פני איש. אכיר בפניו מלב בריאותו. אף אם לא יגיד לי מאומה. ואחמול כאשר ראיתי פניכם. הכרתי בכם. כי רבות אתם טובלים ממחלת הקיבה. ורפואתכם ה'. לבל תעמוסו את הקיבה בשום מאכל ומשתה. לכל תבאו לסכנה. לכן שמתי פני כחלמיש. לכל דבר אחכם מאומה. אכן כעת כאשר הכרתי שאתם בריא אולם אקרב אחכם כדרכי תמיד. ויבן האורח בדברי הגביר. כי אחת יהנה חכו. בידעו אשר באמת סבל אחמול כאז בבטנו. ויתן תודה להגביר בכפלים. (א). על אשר אתמול לא קירב אותו במאכל ומשתה. (ב). על כעת אשר קירב אותו. ונתן לו מבטח עוז שימלא לו כל מחסוריו: **ועם** האמור יונעם לנו כל אלה. כי כאשר ברא הבו"מ את האדם ברא את גופו זך ונקי. כי נודרך עפרו.

טויר בגן

הגם כי אנוהו עס שדוד דל. וסובלת לרות רבות ורעות. אך זאת נחמתיו כי תחיינה העלמות היצקות לעמיד. ויתענגו ברכ טוב:

וזה **שברנא ליה בשבין תקוף**
המנותא .

נוסד על המדרש שומר טוב (מומור ז"ג) מעשה באנדריאנוס שביקש לעמוד על סופן של אוקייאנוס נפל חבלים והי משלשל שלש שנים. שמע בת קול אומר כלה אנדריאנוס. עוד ביקש לידע מה המים מקלסין להקב"ה. עשה תיבות של זכויות ושלשן לאוקייאנוס. ועלו ואמרו כך שמענו לאוקייאנוס מקלס אדיר במרום ד'. ולהבין דברי חז"ל נדקק איזה דיקדוקים. (א) לאיזה ענין יספרו לנו חז"ל שהי' משלשל בחבלים ולא בשלשלאות או ד"א. (ב) מהו המספר שלש שנים. (ג) למה הודיע לו הבת קול. הלא ראה בעלמו. כי כלה עומק המים. (ד) הלא בעת כמה אנשים פורשים בים אוקייאנוס מכמורת. וגם המליאו בימים האלה מכונות להחליף האויר הבאוש. ולשאוף אויר חדש. וגם ישוטו על הים אוקייאנוס באניות מרכלות ורפסודות הרבה. ולא ישמעו את קול האוקייאנוס שמקלס להקב"ה. (ה) לשון המדרש. ועלו נראה שעלו מעלס. מדלא אמרו. והעלו אתם. וכאשר נחבזון ממה הזכויות נעשה. הלא נודע כי מעפר וזול נעשה הזכויות. וטבע העפר לטוב בעומק התהום. כי כל יסוד נמשך לשרשו. ואיך עלו התיבות שנעשו מזכויות מעלמן. (ו) מדוע בחר לו האוקייאנוס את השבח. אדיר במרום ד'. משאר שירות ותשבחות שאמר המעורר הקדוש ע"ה:

וזהבין דברי חז"ל וחידושים נקדים איזה הקדמות. כי נודע בסיפורי הדורות. כי זה האור אנדריאנוס ימ"ש. לאחר אשר הרג ואיבד הרבה אלפים מישראל. בעת חורבן ביתר. ושאריתם הגלה. ופיזר אותם בכל מדינותיו. לא הרשה

ושמחה. וזהו ביאור הכי. חסד ומשפט אשריה חסד. הוא העת אשר הבורא יחברך בחסדו חרד על האדם לעשות לו משכן כבוד בגן עדן. וכדיכול עשה בעלמו הנעימה והלמיתה. ומשפט. הוא העת אשר הבוית חרן משפטו על האדם לגרשו משם. וגזר עליו ועל כל יולאי חליו עד סוף כל הדורות משפט המות. על כל אלה. אשריה [כי לפי דעת המקובלים אדם] הוא נטריקון. אדם. דוד. משיח. וזה שאמר "לך הוי" אומרה" כי כ"ז חרן עלינו ממידת רחמנותו וחסדו לטוב לנו כל הימים. וזהו שאמר ר"א. עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בג"ע. קודם החחי' לגוף נפש יתדיו. וכל אחד מראה עליו יראה. כ"א יתן תודה לשמו ית'. על משפטו אשר חרן עליו לגרשו מגן עדנו ית'. ושפט עליו משפט המות. וכ"ש שיטנו תודה לו ית'. על חסדו כי נתן להם את הג"ע. להענגו בנעימים. קודם החחי' לנפסם. ולאחר החחי' לגופם ונפסם. ומביא ראו' ע"ז שאמר. הנה זה אלקינ' כנודע כי "אלקים" תכונה על מידת המשפט. לזה אמר הגם כי תראה לעיינו למידת המשפט. אך גם משפטו זה לטוב לנו. כי ע"י משפטו זה. קיינו לוי אשר נגילה ונשמחה בישועתו" וזה שאמר המחבר הגם כי "לא שלטא עין" וכו'. כי אדם ביקר לא ילין בג"ע. ובעוד יום יירחו נגרש משם. אמנם תקויתו הוא. כי מטיילי ב"י חזיננא" בין קודם החחי' בנפש לבד. ולאחר החחי' בגוף ונפש יתדיו. וכ"א יראה ויבין כי המשפט הנורא ואימה המות אשר חרן על האדם. לא עשה זאת למען יקח נקמתו מהאדם אשר חטא לו. ועבר על ראונו. אך עשה זאת ברחמיו הגדולים ולמען הטיב עם האדם אשר ברא. כי ד' הוא האלקים. וגם משפטיו ית'. הם רחמים גמורים. וזהו עליה רמזי' אל הבוית שברא בחסדו את הכ"ע לטובת האדם. דין הוא באמתנותא. גם המשפט אימת מות. גם זה מחסדי הבוית על יציר כפיו. למען יטב לנו לכן

מקום למשכן. ומסים גדולים וכדורים אשר נלאו נקרא העמים עליהם. למען יביאו שכל לאור מדינתו. וזהו הביטוי דל כבודנו בגוים כי לתרפת אדם יתשכחו. לכן לא יתנונו לשכון בכל מקום כחפצנו. וגם למשחר אשר יח' את בעליו. לא אוכל קרוב. אך שקצנו הוא רק. כשומאת הגדרה. כי הדברים אשר הביא שכל לאור מדינתו. יכריח אותנו האור אנדריאנוס באין הבדל דם. ובין הדברים ע"ד הליור. איש מעיר קטנה. כאשר יראה בוראשא מצעד חלוני הזוכית את הפנינים ואבני תפן. אשר בהמשחרים הגדולים. אך כאשר כי הוא עומד רחוק מהם. לא יראה את חומת הזוכית אשר לפניו. וידמה בנפשו. כי החפצים היקרים האלה. מונחים בחוף לפני כל עובר. לכן השחומם מאור בלבו מדוע לא ירהיב שום אדם בנפשו לקחת את החפצים היקרים האלה המושלכים בחולות. לכן גמר בלבו לקחת אותם. אך כאשר הקריב לבא. נוכח כי יש מהך מבדיל בינו לבינם חומת זכוכית. ומצעד לחומת הזכוכית נתנו עליו בקולם. גש הלאה. כי אין לאל ידך לקנות חפצים כאלה. כן עשה האור אנדריאנוס ימ"ש. המשחרים אשר יוכלו להביא טרף לבעליהם. והיהודי שחבס לקחתה. אמנם מה מאור דוה לבו בקרבו בראותו כי חומת הדת נתבילה. ובעבור דמו לא יתנו אותו לקחתו. וסור טמא. גש הלאה יקראו לו. אבל אל המסים הבאים לאורו לא הפלה בין דת לדת. וזהו הביטוי דל כבודנו כי ממונו של אדם נקרא כבוד. כמאמר בני לכן, ומאשר לאבינו עשה את כל הברבור" אך להריק אמתחותיו וכספיו לא יחוס האור להבדיל בין דת לדת. וזה ידוע דלחות נמשל למים. כגש. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" (סיר השירים. ח) את מי הגדר הרבים והעצמים את מלך אשור" (ישע"י. ח. א). "עוד" נקדים הקדמה ידוע" (כנף רגלים) מדוע הונח על ארץ ישראל

הרשה להם. לעשות להם מעון כפי אשר ברעום. רק בחולות המגוא"ים ברעש וטיט ואור נבאש. רק בחולות האלה ישימו משכנותם. וגם הגביל להם המקומות. למען לא יכלו להרחיב משכנותם. אך ידורו במשנות לרים ודחוקים. גם נתן לו כי לא יסמרו הארץ כרלוס. כי הגביל להם מסחרים לרים ודחוקים. ובמשחר מוב מעט לא יוכלו לשלוח ידם. כי רצונו ה' לדחקם. ולהרר להם. עד יגשו ברעב. גם שם על שכם מסים כבדים. ועונשים קשים ומרים. למען יעשיר מהם את אור מדינתו. וזהו נבין את אשר תקנו לנו קדמונינו ז"ל בתפלת ב' ו'. ראה והביט דל כבודנו בגוים ושקצינו כשומאת הגדרה ויש להבחין בהתפלה הזאת. לרמזין כן יחיד ככה לפני אביו. כי משחרו לא האליל לו כבוד כיאות. וישאלו האב להגיד לו מהו הכבוד אשר נתנו ממנו. ויען הכן הלא הכה אותו הכה ופלוט מכות אכזריות מאור. ולא יכול האב להתאפק מלשחוק על דברי בנו. באמרו אם הכה אותך מכות כאלה. מה זה שאתה אומר כי לא האליל לך כבוד הראוי. ככה הדבר הזה. אם שקצנו כשומאת הגדרה. ששינאים ומכים אותנו. ואנחנו ביניהם לתרפית ולדראון עולם. מה זה שאנחנו מתפללים. הביטוי דל כבודנו בגוים" שאין נותנים כבוד לנו. (ב) מה זה שהפשו בלשונם שומאת הגדרה. הלא בתורה נמצא עוד מיני שומאות. ומוטל עלינו להתרחק מהם עוד יותר משומאות הגדרה. אך כבר אמרו במשנה (במזכות ס"א). כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה גדרה עושה לבעלה. חוץ טמאית הכוס והצעת הטמא והרחצת פניו ודין ורגליו" נתבון בזה כי האשה בימי שומאתה. אין לה לעשות לבעלה דברים אשר יביאו לה עונג. רק ללאכות שיביאו שכל לבעלה. ככה האור אנדריאנוס עשה להם. מסחרים אשר יוכלו להביא טרף בינם לפי הטף. סור טמא יקראו לו. גש הלאה. כי יהודי אתה פה אין

עד אשר לא יהי עוד שום מחי'. כמאמר חז"ל. אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הביס' (סנהדרין ל"ז ע"א) ואז נלא מתחת ידס לאויר ימות המשיח. כמו הילד לאתר אשר נתקן לו כל פרנסותיו. אז הוא יולא לאויר העולם. לכן קראו חז"ל את ימי הגלות בשם חבלי משיח' ועל דרך זה קראו ג"כ להפדר הנשמה מן הגוף בשם חבלי מות' כי התקשרות הנפש עם הגוף הוא הדם כמ"ש בי נפש כל בשר דמו. כי הדם הוא הנפש' כי הדם סובב הולך במתחים וחבלים. והם העורקים והגידים אשר הדם נוזל בהם. לאתר אשר תבועל הדם בהלב. תחלק הלב את הדם לכל אברי הגוף. לכל אבר ואבר חלקו. וע"י העורקים והגידים החבלים ומתחים סובב סובב הולך הדם במרוצתו לכל אברי הגוף. והמות הוא התר נביעת הדם בחבלים ההם. המקשרים את הנפש בהגוף. הן אם יפתחו החבלים. הן אם יסתמו חבלים. יעידוהו אל המות בעת תמוס מרוות הדם-יודע' כי האנשים יגודרו תחת שלשה סוגים לפי גדר שנותיהם. סוג אחד יקראו נערים. כי הם לעירים בשנותיהם. והסוג השני הם האנשים בשנותם האמצעיים. וגודרו בשם בחורים. והסוג השלישי יגודרו בשם ישישים או זקנים :

הדבר ידוע ממדרש חז"ל גם מקורות העמים. אשר זה הזכור אנדריאנוס. לאתר שבבש את העיר הגדולה ביתר. והגלה את הנשאים. באכוריו. לזה על היהודים הגולים. להניח את ידיהם תחת אבני הכמים בעת תנועתם מכה המים הדוחה אותם. והאזרר התענג ממה שעניו ראו. כי האבנים שחקו את ידי היהודים לרסיסים. והיהודי כבאציו יתפח. ונושך בשרו בשניו. כמעט מרותו וכאציו. ובוש יש לבאר המדרש (ב"ר פ' כח) אדריאנוס שחוק שביא שאל את ריב"ב מהיכן הקב"ה מציין את האדם לע"ל. ינלא היהודים

לזמרים

פרס בא המשיח ועל אשה הכורעת ללכת עם חבל על צעדם ומכאובם. ולא יכנה אותם הכתוב בשם מדוה או מכאוב. כי השם חבל הוא מושאל מלשון וימדרם בחבלי' (שמואל ב. ח). כי העובר בבטן האשה. כאשר יהי' לגפס ח'. ולריך למזון. הכין הבו"ת במעי האשה גידין ומתחים. ודרך המתחים האלה יעבור המזון מכלי מזון האשה לכלי מזון הילד. ותחלת הויחס הם דקים מאוד. כפי צורך הילד אז למזון מעט. וכל עוד יגדל הילד. יתעבו ויתרחבו הגידים. כדי שיבא לו המזון בשפע כפי הצרכותו ממה שאמו אוכלת. ואלו הגידים החלולים הם כמן חבלים. וכשיגיע זמנו ללאת. לאויר העולם. ינתקו אלו החבלים הנסבכים בו ובאמו. אשר היו עד הנה המקורות והליטורות להשגת פרנסתו. והנתק אלו החבלים. יכאיבו לאשה כפי ערך דקותם ועבים. כי הדקים ינתקו מעט מעט בזמנים הקודמים. ובאציה הגד מהבטן אשר ינתקו. באותה הגד תרגיש הכאב. אך בבא העת ללדת. הנתק החבל העב והרחב. אשר בו. תלוי כל חיות הילד. ואז תרגיש האם כאב בכל אבריה. כי גם שאר המתחים הקטנים ינתקו אז. ותרגיש אז הכאב בכל גיזה. ואז תלא הילד ע"י כח הדוחה אשר ברא הבו"ת במעי האשה. כי אז יתמוק הכח הדוחה ההוא. עד אשר ינתק החבל העב. וגם ידחה את הילד ממעי'. ועל אשר כי הכאב יבא לאשה ע"י ניתוק החבלים. לזאת יקראו המכאובים האלה בשם חבלי לידה וכן כאשר גזרה חכמתו ית' להוציא אותנו ממקום כבודנו ולהגלות אותנו בין הגוים. ונתקו חבלי פרנסתנו. הם כדמיון החבלים שזכרנו. בעת אשר ינתקו פרנסה אחת יכאב לאותם שעסקו בה. וכאשר ינתקו פרנסה אחרת. תהי' הכאב לאנשים אחרים. וכשיגיע קץ גאולתנו. אז החיוב להנתק תחלה אופני פרנסתנו אחת לאחת.

עוד נקדים דברי המדרש (קהלת רבה פ' א.) . כל הנחלים הולכים אל הים כל הבמון אינו עולה אלא למלכות אדום וכו'. הרי שקראו חז"ל למלכות אדום בשם ים אוקיאנוס:

ועתה יונעמו לנו דברי חז"ל . בהמדרש (שית"ט) שהלגנו בפתח הדרוש . מעשה באדריאנוס שביקש לעמוד על סופן של אוקיאנוס . שביקש להודיע אם יתמלא מחורבנם ולרוחם של ישראל . כי הארות יכינו בשם מים . כלמלה . והלך המדרש ומבאר מה שפוסק להם האור ימ"ש . נשל הכלים" הוה התיור חבלי קישור נפשותם בגופם . הוא סיבוב הדם ההולך ע"י העורקים והחבלים מן הלב לכל אברי הגוף . והי' משלשל שלש שנים יראה בילע ולא חמל . על השלשה סוגים . המגוררים כל סוג בשם מיוחד לפי גדר שנותיהם . גערים . צמורים . זקנים או ישישים . שמע ב"ק אומר בלה אדריאנוס" האם חזמה כללותם . אך כבר הכתומים . לא מאמתים ולא געלחים לכלותם" (*) . עוד ביקש לידע מה המים מקלסין להקב"ה כי האור ביקש לנסות את היהודים ליסרם ביסורים קשים ומרים . ולרום ומלוקות נוראים . ולראות אם יעמדו בנסיונם ולהראות בטחונם בד' לקלם אותם . כי דימה בנפשו כי יעשה קן להם צוה . מה עשה? עשה תיבות של זכויות" יראה כי המסמכים והפרנסות אשר ראו לדבקה בהם . למען יביאו ערך ביתם . אך מה דוח לבם בראותם כי תומת זכויות תגדיל ביניהם . הוא שגאח הדם . כי רק יראו הפרנסה כמתוך הזכויות . וסור טמא יקראו למו . כי יהודי אתה . המסחר הזה לא למענך הוא . ועוד זאת עשה . כי ונתן בני אדם לתוכן

אומרים*) כי העולם העתיד נברא בעבורם . וסוגיהם יתעקרו . ועתה ראה כי אנכי מכלה אותם אחד אחד ביסורים קשים ומרים . ועתה עבור מי סה' העולם העתיד . אם אנכי מעקר אותם . א"ל מלוו של שדרה" כי גם להאור הי' מקובל אשר זה העלם מחמת מקשיותו . הוא נלחי . ואף אם הגוף הוא בלה בקבר . אך זה העלם ישאר לנלח . וזהו שאמר לו ריב"ח . כי כמו העלם הזה הוא נלחי . כמו כן היהודי הוא נלחי . וכל כלי יולד עליו לא יולל . כהבטת צוראם . לא מאמתים וכו' לכלותם . א"ל מנין אתה יודע" במופת חוקך להראות כי כן הוא . אל איתית' ליד" שלח והבא את הספר זכרונות דברי ימי קדם . ואנא מודע לך דברים צמורים כי כדברי כן הוא . כי היהודי נלחי הוא . הגם כי הענה אותו ביסורים קשים ומרים כמו . פחגו ברחים ולא נמוך" כי היהודי ישאר בקיומו . כי שאל נא לימים ראשונים . צעת כי נמרוד השליך את אביהם לכבשן האש . ונכודנלר השליך לחמ"ו לכבשן האש . והאש לא שלט בהם . וזהו "שרפו באש ולא נשרף" גם פרעה דמה בנפשו להטביעם במים . ראה מה עלה לו . וזהו . גתנו במים ולא נבחה" הגם כי . גתנו על הסדן והבה עליו בפשיט" ששם על היהודים שרי מוסם . לנגוש מהם מסיס כדדים . ולענוש אותם בעונשים קשים ומרים . עונשי הגוף ועונשי ממון . למען יעשיר מכספם ומעבודתם אולר מדינמו . אך נחלק הסדן" נס" . גבקע הפשיט" כי היהודי ראה צאבדן נוגשו וכל מזרים במי ים סוף . ולא חסר בלום" והוא עומד בנלחיומו . רק מוטל עליו לקבל הלרות עד כי ירחם עליו צוראו . יח' :

גבולות בגן

(*) כי האמות הקדמונים אינם נקראים אדם כמאמר חז"ל . אדם קרוים אדם" וכו' :
(*) ומה מתקו בזה דברי הגאון מווילנא וצק"ל שביאר את חב" . אני ד' לא שניתו ואתם בני' לא כליתם" (מלאכי ג) עפ"י הגמרא (שבועות ל"ז) . לאו לאו תרי זמני . הן הן תרי זמני הוי שבועה" לזה יאמר חב"ית . אני ד' לא" פ"י מילת לא . שנית" פ"י כפלתו . באמרו . לא מאמתים ולא געלחים" ממילא הוי שבועה . לכן תדעו בזה כי אקם שבועתי . וזהו . ואתם בני' לא כליתם" שמעתי :

בניו. כך-העליונים מכתירין להקב"ה ב קדושות. מה הקב"ה עושה נותן בראשו אחר. ושתים בראשן של ישראל. הה"ד קדושים תהיו ודתקדשתם והיתם קדושים ולכאורה יש להצבון. כמה שאמרה הגמרא (ב"ב ע"ה ע"ב) עתידין צדיקים שיאמרו לפנייהם קדוש. בדרך שיאמרו להקב"ה והדבר נפלא מאוד. מדוע יעשו לעמיד את כבוד הצדיקים. המדרש מוכיח מהכתובים. כי הקב"ה האליל מכבודו לבו"ד. ונתן לישראל עמו. שמי כפרים הוא שמי פעמים קדוש. ולעמיד לא יאמרו לפני הצדיקים רק פעם א' קדוש. נקדים עוד דברי מוה"ק. ויעל משה מערבות מואב וגומ' ויראהו ד' את כל הארץ עד דן וגומ' עד הים האהרון. ויאמר ד' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי וגומ' הראיתך בעיניך ושמה לא תעבור. וכאשר נחבון בדברים מה עמקה מחשבת הצו"ת. ושגבזה מלהבין. זו תורה וזו שברה? מי לנו גדול מהרועה הנאמן אלונינו משה גדול הנביאים אשר עמל ויגע הרבה ללמד תורה לעמו ישראל. לחם לא אכל ומים לא שפה. עד שקבל המורה מהר סיני. ועמד בצפון להשיב חמת הצו"ת מעם ישראל. ונתן נפשו עליהם להגיל מדרת שבת. ואחר אשר קוה לרוב נחת מהם להביאם לארץ נושבת. ונפשו ערגה לראות את הארץ חמודה טובה ורחבה. חק עליו הצו"ת משפט חזק. לבלי לעבור את הירדן. וכשמן על מוקדה הדברים האלה לאמר לו. הראיתך בעיניך ושמה לא תעבור. עוד נקדים להבין כי הצו"ת שבתית לנו בעת קבלת החורה. בעת נכדל מעמנו הזוהמא. נה"י חפשי ממר המום. (שמות רבה פ' מא"ה ע"ה ה' ע"א) אך כאשר חטאנו בעגל ועשינו אלוני וזב. שבה הזוהמא ליקומה. (שבת קמ"ו). א"כ יגדל הפלא. הלא כל שבת לוי לא חטאו בעגל. מדוע לא נשאלו חיים וקיימים לעולם: **ולרהבין** כ"ו. נשים לבנינו להבין. מהשגות קדושות שהכתיבו המלאכים

לחובן כי הגביל לבני מקומות לדור בהם. ולא נתן להם זכות לשבת רק בהמקומות אשר הגביל להם. ועוד זאת עשה. ושלשן לאוקייאנוס. כי נגש מהם מסים כבדים. והוריד כספם וזהבם לאור מדינתו. כי בזה לא הפלה בין דת לדת. עם כ"ז הצבון הנורר. כי ועלו" היסודים בונים היכלות. עלי. ע"ג עלי. וגם לאחר אשר הפשיט עורם מעליהם. נמלא בהם עשירים מופלגים למכזיר. והספומם מאוד למראה עיניו. ואמרו כך שמענו לאוקייאנוס מקלם מתוך הגלות והמלוכות אשר המיט הנורר עליהם. כ"ז הם מקלסים להקב"ה ואומרים. אדיר במדרם ד' וזהו סיסד המחבר שברנא ל' בשבין" הגם כי ימוטו עלינו לרות ומליקות. אך. תקוף המנותא" כי הצו"ת שאמנו מאמינים בו. תקוף מכל: **ידבר רן ערמין ערמין מרמותא:**

לבאר זה הכרוז נקדים דברי הגמרא (סנהדרין ל"ח ע"ב). עולא ורבה ור"י אמרו. ייתי ולא אחמינה. ופרש"י הטעם משום חבלי משיח. והפלא ופלא על האמוראים הקדושים האלה. הרי אנו רואים. כי קדמונינו ז"ל. תקנו לנו בתפלת י"ח. נוסח התפלה. ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים" כי אמנו אוזני קיר מתפללים לפני ית' כי עינינו יראו בשוני לציון. ולא נפחד מחמת חבלי משיח. ומדוע עלה על לב האמוראים הקדושים הללו. מגור מאימת חבלי משיח. ומדוע לא בקשו חיים עד בואת הגואל דק ב"ב- ונבאר זה בהקדם דברי מוה"ק. קדושים תהיו" ולא כתיב. ל"י כמ"ס בסוף הסדרה "קדושים תהיו ל"י. כי קדוש אני ד' אלוקים" ובסוף הסדרה לא כתיב רק. כי קדוש אני ד". ולא כתיב שם "אלוקים" הלא דבר הוא השינוי האלה-ובמדרש (ויקרא רבה פ' כ"ד). משל לבני מדינה שעשו ג' עשרות למלך. מה עשה המלך נתן בראשו אחר. ושתים בראשן של

המלאכים את הבו"ת. שהגיע לעמנו ית' אחד. ונתן לבניו שמים אס הראשון היות לעמנו. ולבניו נתן השמים הנותרים או נתן לבניו הראשון והאחרון. ולקח לעמנו את האמלעי. או נתן לבניו השמים הראשונים. ולעמנו לקח את הקדוש האחרון. אך בתחלה נסים לבניו להבין הביאור של השלוש קדושות. כי התרגום יבאר את הכ' "יקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש (ישע' וכו'). ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש בשמי מרומא עילאה קדיש על ארעא עיבד נבורתי'. קדיש לעלם ולעלמי עלמייא". אי"כ ביאור הקדוש הראשון. כי הבוית"ש. קדוש ומויבדל גם ממלאכי מרום המשרתים בשמים ממעל. וגם הם יאמרו אי' מקום כבודו ית'. והביאור של הקדוש השני. כי הבוית"ש. קדוש ומויבדל מכל ברייתו אשר ברא באלך מתחת. ולו ית' היכולת לעשות נפלאות גדולות לבדו. והביאור של הקדוש השלישי. אשר הבוית"ש חי וקיים לעד ולעולמי עולמים. אי"כ הכתר הראשון. כי הבוית"ש הוא מויבדל ומופדש בקדושתו מן מלאכי מעלה ושרפי קדוש. הכתר הזה האזיל בעינינו גם לעמו ישראל. כי מעלת הדיקים שגבה וגדלה יותר ממעלת חיות הקודש. דאיהא בס' תולדות יצחק. אשר בעת שברא הקב"ה את העליון חיים. נתנאו המלאכים. מפני שראו מעלתן יתירה על העליון חיים. אהנס הבוית"ש השפילן. כי אמר להם. געשה אדם' כלומר כל אחד מאתנו יעשה אדם. ולא יכלו לעשות אדם והקב"ה בראו. וזהו. ויברא אלקים את האדם בצלם יצור כי מעלת האדם גדלה ממעלת המלאכים. שהרי המלאכים לא יכלו לברא אדם. ואדם יכול לברא את המלאך במעשיו הטובים. שהרי מכל מזה ומזה שהישראל עושה בורא מלאך ומכל דיבורי התורה נברא מלאך. כגורנו בכחוצ. ככל היוצא מפיו יחששה' הביאור בכל הדיבורים שאדם מדבר בדברי תורה יעשה מלאך קדוש. נמלא לפי"ז שהכתר

מהקדוש הראשון. נתן הבוית"ש גם לעמו ישראל. גם קדושת כתר השני. כמוצאר בזה"ק עה"כ. כי בכל חבמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמות. אבל בחבמי ישראל נמלא כמוהו. כי הבוית"ש האזיל להם נמלא לעשות נפלאות גדולות בשמים ובארץ. לומר לשמש וידוע ולחומץ שדליק (עין אלשך תהלים פ"ט). וזהו ביאור באלשך הק'. את הכ'. וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך" כי ידם מושלה להם בכל העולם לעשות בה כרונס (שם פ' תהא) אך הכתר מהקדוש השלישי. שהוא ית' חי וקיים לעד ולעולמי עולמים. זה הכתר לקח לעמנו. הנם כי הבוית"ש שיתק מידת הרחמים להדין. כדכתיב. כיוסם עשות ד' אלקים ארץ ושמים" אך. מלך במשפט יעמיד ארץ ומדת הרין תאמר הנפש החוטאת תמות" והאדם בעמנו הרם מעוז חייו. כאשר המרה את פי בוראו. וזהו ביאור המדרש. בדרך אחד נתן בראשו. ושמים בראשו של ישראל" אהנס לעתיד. ינחה הבוית"ש את עולמו במדת הרחמים לבד. כי אז יבוער הער מן הארץ. ומלאה הארץ דיעה את ד' והמטאים יחדלו. ואז יבוער המות לנצח. בעת הזאת יתן לבניו גם את הכתר השלישי מהקדוש הנ'. וזהו ביאור הגמ' עתידין צדיקים שיאמרו לפני הקב"ה. ירלה אותנו הקדוש השלישי שהבוית"ש הוא חי וקיים לעד. ולעולמי עולמים כך יתנו חיים וקיימים נחמים לעולם. וזה ביאור הכ'. קדושים תהיו" ירלה שתי קדושות אהני נותן בראשיכם. אך הקדוש השלישי. אהני נותנו כעת בראשי וזה. כי קדוש אני" וכ"ז מפני חסא אדם הראשון. ובעת הבריאה דין ברחמים מסכתי. והדין תאמר. הנפש החוטאת תמות" וזהו. הוי"ו הוא רחמים. אלקיכם" הוא דין. אבל בסוף הסדרה יבטיח לנו הבוית"ש על העתיד. והיותם לי קדושים" הוסף מילת. לי" כי גם הכתר השלישי אשר נתתי כעת בראשי. גם זה הכתר

הוא, עד יום האחרון" כל מקופות ישראל
עד ביאת הנואל. גם ביום י"ז. עד דן" שהראה
כי שבת דן יעבדו עבד"ה (ספרי פ' ברכה)
ועשה נמחק הדברים עד הליור. איש
אחד מדלת העם ממספחה שפלה מן אוחו
ד' בן משכיל נעלה מאוד. גם נחמד
למראה. ורבים התנבאו עליו. כי בקרב
הימים יגדל מאוד. ויהי לגאון גדול להפארת
בישראל. דעה לנבון נקל כי רבים מהגבירים
הרילו להתחנך עמו אך מפאת שפלות גזע
משפחתו משכו ידם ממנו. ויקר מקרה.
כי לעיר לימים אחד מבני אותה העיר.
נתן לבו להיות משקד המורה. ולהגור
ממחמדי העולם. ונתן נפשו לעבוד עבודת
הקודש. לכן כחם רגליו למרחקים לקחם
לקח מגדולי ישראל. ויקר מקרהו לעיר
ניקלשפורג לקחה לקח מהגאון השוכן
שם. וגביר אחד נכבד ויקר הערך לקחו
לביטו. ויתן לו כל מחסוריו. כי מלא חן
בעיניו. על רוב חורמו. ולדקו. ולהגביר
הזה הי' בת ירידה יי' שלמה בכל המעלות
נעלה מאוד ביופ' וכשרונה על כל הבנות.
וכאשר הגיעה לפרקה. דפקו השדכנים על
פחתי הגביר וליעלו לפניו שידוכים משידוכים
שונים עבור במו העדינה אך לא נראה
להם. כי בכל הכבדות אשר היעלו לפניו
מלא מגרעת. ובדעתו הי' לבקש לחתן לו
למך מופלג אשר יהי' למפת בישראל.
פעם אחת שאל הגביר להאזרת האציר

אשר

הכחר אמן לבס. והטעם, כי קדוש אני
דו"י כי אז יתדלו הכתובים. ויתמו הפעמים
ואז אנהא את העולם במדה הרחמים.
יבולע המות לנלם. ויהיו חי וקים כמוי (*).
חיו שידו לנו קדמונינו ז"ל. לדור ודור
בעת אשר דור הולך ודור בא. בעת הזאת
רק גביר גדול" כי לנו תחסר בעת הכחר
השלישי אבל, ולנצח נצחים" בעת שיבולע
המות לנלם אז. קדושתך נקדיש" גם
הכחר השלישי אשר יערינו ויקדישו את
שמן כעם. חליל בטובך גם עלינו. כי
גם אנהנו נחי' חיים נעימים נלמים לעד.
כי האדם בעלמו הרם מעוז חיומו. אך
או כאשר יסור הבו"ח את לב האבן מאחמו
ייתן לנו לב בשר לשבז לפניו בחשבה
שלימה. כי כבר הבטיחה תורה שסוף
ישראל לעשות חשבה (רמב"ם פ"ז מה"ח
הל' ה'). ונהי' אהבים לפניו ית' כאלו
לא תשאלו מעולם (רמב"ם ס"ה ד').
ואז יקיים בנו. לעולם ירשו ארץ ונחי'.
חיים נלמים (**). אך עוד עלינו לבאר.
מדוע נטל המשפט מוח על שבת לוי. ועל
הדקיקים שמחו בעמיו. של נחש. וביורה
על ארזינו הכונה הנאמן. הלא כאשר קבלו
את התורה פסקה זוהמה הנחש (יבמות דף
ק"ג). ובטל לא תסאו. ומדוע גם המה ישנו
שנים המות. נקדים דברי הס' פ"א. ביום
דברים. חז"ל ביארו לנו כי מה שהראה
הבו"ח למשה. עד הים האחרון" הוא

נבולת בגן

(*) ובוה ביאר בס' ע"ר את הכ' שירו לה' שיר תרש' למען הברל בין קדוש ובין קדוש
הקדשים. והטעם כי, תהלתו". כל השלש קדושות כל השלשה כתרם יתן הבו"ח לעלוי לקהל חסידיו.
וזוהו, בקהל חסידים" לכן להברל בין קדוש לקדוש הקדשים בשיר לפני ית' שיר חדש. הובא בס'
שבת מו' שרא".

(**) ומת יקרו בזה דברי הרב הג' המאה"ג שלשלת היוחסין וכו'. מה' סרדכי הורוויץ ב"י
לבאר הכ' (ישע"י ג'). שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ד' ורפאתיו" דיש להתבונן. וכי כן הוא
הדרך לדרוש שלום לרחוק בקרוב? ואח"כ שלום הקרוב? אך יובנן הדברים ע"ר הציון. שר גדול
אחר התעקש מושבו מעיר מולדתו למדינת אחרת. ויקר מקרה כי השר נסע לאיזה מקום דרך עיר
מולדתו. וישם השר אל לבו לסור אל בית קרוביו ומיודעיו להתראות פנים עמוסם. ולהתנחלם אתם
באהבים. דעת לנבון נקל. כי בתחלה יסור אל בית קרוביו מבני משפחתו לדרוש בשלום. ואחרי
כן לבית שאר אוהביו ומיודעיו. אך לפעמים יקרה כי יסור תחלה לדרוש שלום אוהבו. הגם שאינו
ממשפחתו. כי בעוד הי' השר הזה מושבו בעיר מולדתו. הי' אוהבו זה חולה מאוד. עד כי כל
התפארים אחריו נושא לחיי. והשר הזה הי' רופא גדול. ובתכונתו ותכונתו הקים את אוהבו זה
מתליו. לכן הוא אוהב עליו מאוד. כי סר אליו בתחלה לדרוש בשלום הגם שאינו ממשפחתו. כן
יאמר הנביא. כי הבו"ח. יאמר שלום לרחוק" הוא הבו"ח שהי' רחוק מאתו ית' ואמר לו שלום
בתחלה. ואח"כ ולקרוב" והטעם שהקדמתי לו שלום. כי, ורפאתיו, שהי' חולה מאוד מחלה נפשו.
ואנכי נתתי לו לב בשר לשבז לפני בחשבה. לכן הוא חובב לפני להקדים לו שלום. מהצדק מעקו
שהי' תמיד קרוב אלי. ורפאתו:

אשר אללו. אם הוא יודע איזה נכבדות. להגיע לפני ממדינתו. אך בראשונה נטל עליו כי יהי' חריף מופלג מאוד. האיש הצעיר השתומם מעט. וישן ויאמר דע אדוני. כי יש ויש בעירי בחור נחמד למראה ומשכיל מאוד נעלה. וכל אנשי עירי יתברכו בו. כי רבים יבואו עליו כי יהי' לגדול בישראל. אך למרות רוחי מפאת גזע מחלצתו מן ערכו. לכן זחלתי ואירא להגיע לפניך הנכבדות. וישן לו הגביר אל הירא ואל תחת. כי דבר כזה לא יהי' לשטן על דרך. כי כל מאוויי רק שיהי' לגדול בתורה. וזה לי אם ממנו תחליל לשגשג פארות הייחש. ועתה הכן פעמך לבצע הדבר. ויתן לו הגביר על הולאות הדרכ. ויתן לו רשימה. כי יתן שלומים לבתו עשרת אלפים אדומים. ויהי כאשר בא הצעיר לעירו. והגיע הדבר לפני העלם ולפני הוריו. ויסב הדבר לפנייהם. והאיש הצעיר שלח מכתב לניקטלשפורג. כי יבוא לאם הדרכ. במקום פלוני. וגם הוא יבא שמה עם החתן והוריו להתראות פנים יחדיו. ויעש הגביר כן. ויקח עמו גאון אחד. למטן יבוא את העלם בכור הבחינה ולנשות אותו בלימודים. והבחור הראה נפלאות בלימודו. כי שטט בכל רחבי ים התלמוד עד להפליא מאוד. ויוצב מאוד בעירי הגביר. וימלא חן בעיניו להתחתן עמו. ויעשו קשר החיתון. ויבדילו זמן החתונה. והשדכן עם החתן והוריו. נסעו לעירם. וכאשר הגיע זמן החתונה ביקש הגביר במכתב מאת השדכן כי יבא גם הוא עם החתן על החתונה. ויאות לו ליסע ניקטלשפורג. על החתונה. ובעודם סמוך לעיר באו כל גדולי ונכבדי העיר לקראתם לקבל פני החתן. וכבדוהו מאוד עבור רום מעלתו. וחידושי תורתו אשר דרש לפנייהם ויביאורו אל העיר בתרועה וקול שמחה בנינים ועוגב. השדכן מרוב יגיעת הדרכ התנמנם ויחוג וינעו בשיכור מרוב עיפוסו בישובו חוץ המסובין אל השלמן. הגביר אשר אהבו כנפשו. אמר

לו. שמעני ידיד נפשי. אנכי רואה כי מאוד נענית מיגיעת הדרכ. לך לחדרי. ושכב שם על המטה. להגשם מעט. ויהי בשכבו שמה. וישן וירדם איזה שעות עד אחר החופה והמשתה. ויהי בהקילו משכנתו הקף רב קאף על הגביר המחותן. על אשר לא הקיץ אותו עד עבור זמן החופה והמשתה. גם איחר דרשת החתן. ולהתראות עם אצילי העיר ונכבדי. ויאמר עתה ידעתי כי אין לבטוח באמונת אדם חשבתך מעולם ליקר רוח ואדם נכבד. והיום ראיתי כי יהפוך הוא. האם בחתי הנה לשכב ולישן. ומדוע עזבתי בשנתי עד כי אחתני הכל. גם לאם חשן לי כי שכתני. עוד יגדל הפליאה בעיני. כי בזה נוכחתי אשר כאחד השפלים נדמתי לך. עד כי לא נחשבתי בעיניך לשום זכרוך עלי. הלא קראתני אלון ומורע. האם כזבת בי עד הנה. גם אשתומם מאוד. הלא כל השמחה אנכי-הבאתי לך. כי אנכי השדכן ומדוע שכתתני? וישן הגביר ויאמר. הסר כעסך. ואל תשפוך תחומך עלי. ואל תתני לכן בליעל. אך אדבר לפניך. ותראה כי האקד אתי. הלא ידעת כי הבטחתי נדוניא עשרת אלפים אדומים. והי' עלי לשלום קודם החופה. ויקר מקרה כעת כי לא הי' כל הכסף תחת ידי בזמנתיים מתחת העסקים הרבים אשר לי. ויהי כשמוע המחותנים כי חסר להם מהסך שהבטחתי הגם שהבטחתי להם אשר כעת חסר אשר שליט השאר. וזאת ידעו כי מולא שפתי לא אשנה כי הוכחו מאנשי עירנו. בכל זאת חרפו וגדפו אותי. וגם אונק ידידי הוכירו בתוך באשר כי אחת הית השדכן. אך עלי לא היו הגידופים למשא. כי אחנחם בזה כמה שהשגתי חתן נעלה. אך אחת אחי מדוע הי' לך לשמוע ולסבול בזיונות. לכן חסתי על כבודך ולא הקיזתיך. ויתן לו השדכן תודה. ויאמר לו עתה ידעתי כי יקרתי בעיניך אדוני. על אשר לא הקיזתני: **הנמשל** הקב"ה הי' לו בת יחידה היא תה"ק וביקש לחתן לו עלם

העכו"ם שעבדו שם היא פסל מיכה, ועד היום האחרון" הוא כפי דרכו מו"ל. יום האחרון" הוא תשבת ישראל בגלותו. לכן אמר לו הבוית, הראיתך בעיניך ושמיה לא תעבור" ירצה הראיתך בעיניך כי עוד לא באו אל ההללטה האמיתית. ומערת האור שהלכתי להם למערה. הם רחוקים עוד ממנה. לכן תבין ברעך כי הלך אחי אשר גורמי עליך כי, ושמה לא תעבור" כי מעלמך לא תחרנה לעבור:

ועתה נקל להבין על האמוראים הקדושים מדוע לא בקשו לחיות בטעם ביאת הגואל. רק בקשו על עצמם השינה והמנוחה בקבר עד קץ הימין. באמנם ייתי ולא אחביני". וגם חסידו השם הוא שבט לוי שנטהרו מזוהמת הנחש. והלויקים שלא חזאו כמו הארבעה שמהו בטעמו של נחש. גם הם בקשו השינה והמנוחה בקבר עד ביאת הגואל. כמאמר חז"ל קשה על הקב"ה לגזור מיתה על הצדיקים עד שתבעו בפיהם (מ' שומר טוב סימן קי"ו). כי הלויקים הקדושים האלה ראו את החיון הנאמר במשנה סוף מס' סוטה, בעקבות משיחא חוצפא יסג"י וכו', וחבבת סופרים תברח' וכו' ואנשי הגבול" הם האנשים המוגבלים בהורט ד' ומלותיו. ואינם חפשים לעשות כרצון ילרם, וסובכו ולא יהוננו" כי דרך רשעים ללחיה. וסלו כל בוגדי בגד. לכן אמרו מה להם לשבוע בזה וחרפת רעב. על רוב תורתם ולדקתם. לכן בקשו מד' שישט מעט עד אשר יבא הגואל לזק במהרה ובח קול ישמע ממדומים, הקיצו ורגנו שוכני עפר" במהרה בימינו. ואז יהיו חיים וקיימים לנצח. ואז תהי' ההללטה האמיתית אשר קוה נפשינו. ומלאה הארץ דיעה את ד" ויבולט המות לנצח. וזה ירברר לן עלמין עלמין מדמותא" כי אז לא יהי' עוד זקנה בעולם. ומיד נהי' לעולי ימים. כי כח עלומים לא תסור מאהמו נח:

עלם נחמד עליו ויקר הערך. אמנם חלפו ועברו זמן וחמים הרבה. הם השני אלפים חזו. בלי תורה. ולא מלא איש שיוכל ליתן לו את במו היא תהי' לאשה. כי מאדם הראשון עד מרע"ה. לא רלטה המורה להתחתן עם שום אדם. כי מלאה חסרון ומגרעת בכל אחד ואחד. אשר הצינו לפני. כמבואר בפיוט לחג השבועות עד שבא דור דיעה הוא דור יולאי מאדים ומשה רבינו ע"ה הציג השידוך לפני. ותאות להנכבדות אשר הציג לפני. ועשה קשר החיתון במקום המוגבל על הר סיני. כי החתן מלא חן בעיני הממותן לרום מעלתו באחרו. געשה ונשמע" ודעת לנכון נקל כי עיני השדכן לופיות להיות גם הוא על החתונה. ולבא עם ישראל אל הארץ. כי שם היא החתונה כמ"ס, ויתן להם ארצות נויים" וגומ', בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו יצוורו וגומ'. כי הרבה מלות תלוים בדרך. ולאשר בא עת וודים לעבור את הירדן. גור הקב"ה על מרע"ה שלא יכנס לארץ. א"כ חז' די בזיון וקלף למרע"ה. אך באמת הקב"ה עשה זאת למרע"ה למוצתו. כי כבוד מרע"ה הי' יקר מאוד לפני הקב"ה. והקב"ה ראה כי לא תהי' למשה תפארת על הדרך. אם יבא עמהם אל הארץ. כי ישראל גם בביאתם אל הארץ. עוד לא באו אל מערת ההללטה האמיתית. כי הבוית ראה. כי יריבו בני עמו. ויעבדו אל הבעלים ולעשכרות. ויחרפו ויגדפו את ד' ומשיחו. הוא מרע"ה על הלעמו את השידוך היא תהי' לפנייהם. אך הקב"ה רב חסד ומרבה להטיב. כמ"ס, אני אשא ואני אסבול" אך לא רלטה להדליב נפש לדיק כמרע"ה. ע"כ גור עליו שישן מעט עד ביאת הגואל לזק כמ"ס, ומלאה הארץ דיעה את ד" ואז יתל כבוד והדר על הלעמו את השידוך כי אז יבינו את יקרת בת מלך היא חוס"ק. ואת מחיקות דבר' הנעשים. וזהו, ויראהו ד' את כל הארץ עד דך" הוא